

2010 m. kovo 5 d., penktadienis

Nr. 9 (885) | Kaina 2,50 Lt

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Fotografija

Brangūs skaitytojai,

Jau informavome jus, kad nuo kovo mėn. „7 meno dienos“ keičia savo periodiškumą. Internete skaitykite mus kas savaitę, tačiau laikraštį, tau-pydami lėšas, leisime tik kas antrą. Taigi kitas spausdintas „7 meno dienos“ numeris pasirodys kovo 19 d.

Atsiaprāsime tų skaitytojų, kurie jau užsiplenumavo „7 meno dienas“ iki metų pabaigos; pageidaujantieji galės susigrąžinti skirtumą, kreipėsi į „Lietuvos paštą“.

Kartu prašome visus norinčius, kad laikraštis išslyktų, net ir interneto skaitytojus, prenumeruotis jį nauja 49,92 Lt kaina nuo balandžio iki metų pabaigos, nes būtent prenumerata, o ne platinimas kioskuose yra vienintelės rea- lios mūsų pajamos.

Būsimė dėkingi už paramą, kurią skirsite „7 meno dienoms“, pervesdami 2 proc. savo pajamų mokesčio. Pildydamis Valstybinės mokesčių inspekcijos formą FR0512, adresuokite ją taip:

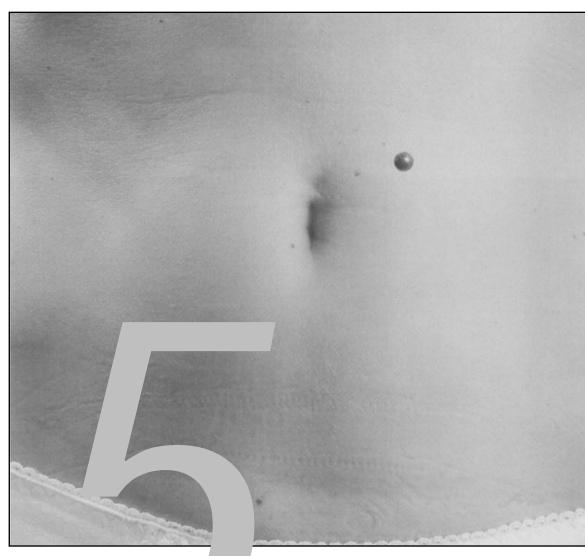
VšĮ „Meno dienos“, jm. kodas 300007987,
sask. Nr. LT247044060003988597,
Bernardinų g. 10-8, LT-01124 Vilnius

Formą galite gauti Mokesčių inspekcijos skyriuje, apsilankę mūsų redakcijoje arba užpildyti ją internete (mokesčių inspekcijos tinklalapio www.vmi.lt nuorodoje „Formos“ įrašykite FR0512 ir užpildykite PDF formato blanką).

„Dionisas“

D. Matvejevo nuotr.

2*Apie Baltijos gitarų festivalį*

„Žaidimas III“. 2009 m.

*Linos Jonikės paroda galerijoje „Artifex“***8***Pokalbis su rašytoju Jaceku Dehneliu***Rasa Vasinauskaitė**

Japonų režisierius Tadashi Suzuki, gyva XX a. teatro legenda, tik dabar aplankė Vilnių. Režisierių su savo spektakliu „Dionisas“ pakvietė festivalis „Sirenos“, taip pradėdamas ir naują, jau 2010-ujų teatrinių susitikimų ciklą.

Suzuki, 1966 m. įkūrės teatrą „Waseda Sho-Gekijo“ ir subūrė tarptautinę japonų bei amerikiečių trupę, ėmėsi eksperimentuoti – jungė tradicinio japonų no ir kabuki teatro formas su antikinių tragedijų tekstais ir ieškojo naujos vaidybos manieros. 7-ajame dešimtmetyje šis teatras tapo svarbiausiu japonų avangardinio meno centru, prilygusiui panašiems centrams Amerikoje ir Europoje – į vieną gretą galima rašyti lenkų Jerzy Grotowski ir amerikietį Richardą Schechnerį, kurių eksperimentai pranoko lūkesčius ir davė impulsą naujam teatro meno raidos ciklui.

1984 m. Suzuki pakeitė savo teatro pavadinimą į SCOT („Suzuki Company of Toga“). Cia, į atokią kalnų vietovę Togą, ne vieną dešimtmetį renkasi teatro fanaticai ir

profesionalai, siekdami pažinti ir išmokti režisieriaus metodą – vaidybą, grįstą ypatinga minties, valios ir fizine koncentracija, kai biologinė energija paverčiama meninė raiška. Metodas keliauja iš šalies į šalį, yra taikomas tiek šoki, tiek dramos teatre (lietuvių scenoje ir darbe su aktoriais jį yra įvaldžiusi Vesta Grabštaitė; ši metoda pasitelkus kurtas Oskaro Koršunovo spektaklis „Varšavidžio nakties sapnas“), bet ne tik jis apibūdina japonų teatro meistro išskirtinumą. Suzuki nuolat keliauja po pasaulį, veda užsiėmimus, stato spektaklius. O šie tik sustiprina jo kuriamo teatro reikšmę, nes jam teatras – tai ir jo sukūrimo, ir jo gyvavimo konkretėjoje erdvėje visuma: jungdamas tradicienius japonų ir vakarietiško teatro elementus, režisierius jungia ir būdingas jiems tradicijas, istoriją, pa-saulėžiūrą ir filosofiją. Ir daro tai ne vien siekdamas sukurti universalias, nacionalines ar kultūrines ribas peržengiantį meną, bet ir norėdamas suteikti jam aktyvaus kūrybinio bendruomeniškumo vertę, galinčią paveikti kultūrinę, socialinę, net politinę sistemas.

Kad Suzuki spektakliai pagrįsti nepaprasta energija ir ištisė įveikia visus kultūrinius skirtumus, parodė ir atvežtas spektaklis „Dionisas“. Šis mažas Suzuki šedevras, kuriamė jauti derant intensyvią atlikimo įtampą ir minimalistinius vaizdus, buvo parodytas Juodojoje „Menų spaustuvės“ salėje, tiesa, gal kiek per ankstoje ir ne visai tinkamoje pamatyti visas režisūrines spektaklio subtilybes. Nepaisant tvankumo ir žiūrovų gausos, režisieriaus ir aktorių interpretuota Euripido „Bakchančių“ intriga suskambėjo kaip reta paveikslai ir įtikinamai.

Suzuki bene visus statomus draminius kūrinius adaptuoja „japoniškam“ teatro modeliui. Ar tai būtų Antono Čechovo „Trys seserys“, ar Edmond'o Rostand'o „Sirano de Berzerakas“, režisierius abstrahuoją draminį veiksmą ir personažus iki rytu mentalitetui artimų simbolijų ir jų priešpriešų „Bakchantes“, paties režisieriaus žodžiais tarant, jis išgryrina iki valdovo ir dievo, valdžios ir religijos konflikto, kuris pasmerktas išsispresti nusikaltimu ir auka:

NUKELTA | 3 PSL.

Apie Baltijos gitarų festivalį

Pokalbis su muzikantu ir pedagogu Sauliumi S. Lipčiumi

Prieš penkerius metus susikūrės klasikinės gitarų muzikos ansamblis – Baltijos gitarų kvartetas – aktyviai koncertuoja Lietuvoje ir užsienyje, kur jau yra pelnės vieno geriausių Baltijos šalių gitarų kolektyvų vardu. Kvarteto nariai Saulius S. Lipčius, Sergejus Krinicas, Chrisas Ruebensas (Belgija) ir Zigmas Čepulėnas yra ne tik puikūs solistai, bet ir pedagogai, o nuo 2009 m. – ir naujo gitaros muzikai skirto festivalio organizatorai. Pirmas festivalio koncertas įvyko praėjusių metų vasarą, kai grojo vokiečių duetas „Amadeus Guitar Duo“, rudenį koncertavo kolektyvas iš Belgijos „Luz de Luna“, o šiuo metų vasario 3 d. Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje išgirdome duetą iš Italijos „Bandini Chiacchiarella Duo“. Apie naujai gimusio festivalio veidą ir tolesnius kūrybiinius Baltijos gitarų kvarteto planus kalbamės su kvarteto nariu, muzikantu ir pedagogu Sauliumi S. Lipčiumi.

Papasakokite plačiau apie Baltijos gitarų festivalį. Kokia pagrindinė šio festivalio idėja, ar yra konkreti tematika?

Mintis Lietuvoje rengti klasikinės gitaros festivalių mūsų kvartetu kirbėjo jau senokai. Turbūt nuo tada, kai patys pradėjome aktyviai koncertuoti užsienio festivaliuose ir savo akimis išvadome aktyvūs gitaros muzikos gyvenimą. Po tokių išpuštinių dažnai Lietuvoje vykstantis renginys nesukeldavo didesnių emocijų, o kartais net ir nuvildavo. Norejome, kad nuostabūs ir neužmirštami klasikinės gitaros renginiai būtų ne kartkartėmis blyksteliintys pavieniai pasirodymai, o pastovūs, tradiciniai gitaristų ir publikos susitikimai. Džiaugiamės, kad praėjusiais 2009 metais pradėjome įgyvendinti šią idėją, o 2010-uosius pavyko pradėti išpuštindugnu koncertu pilnoje Nacionalinės filharmonijos Didžiojoje salėje.

Mūsų festivalis konkrečios tematikos, bent kol kas, neturi. Tačiau pagrindinė ašis, aplink kurią sukasi koncertų organizavimas, yra atlikėjai, kurių pasirodymo menine kokybe mūsų kvartetas neabejoja. Tai giri kiekvienas festivalio koncertas tampa įsimintinas ir unikalus.

Tai pirmas toks festivalis. Kuo jis ypatinges, kodėl reikalingas Lietuvai?

Nors festivalį rengti pradėjome 2009 metų viduryje, nusprenādome, kad sezonus skaičiuosime nuo metų pradžios, o išpuštindaugiausias atidaramasis koncertas, kaip ir šiai metais, vyks metų pradžioje Nacionalinės filharmonijos Didžiojoje salėje. Baltijos gitarų festivalio 2010 svečius preliminariai jau žinome, taigi visi keturi šiai metai vyksiantys koncertai turėtų nustebinti ir pamaloninti klasikinės gitaros muzikos gerbėjus. Kitas koncertas vyks balandžio 9 d. Vilniaus rotušėje, čia koncertuos viena ryškiausiai jauno-

sios kartos gitaristė – Irina Kulikova. Tai pirmas solo gitaros koncertas mūsų festivalyje, taigi klausytojų laukia nauji išpuštiai.

Mūsų rengiamas festivalis ypatinges tuo, kad pasirinktas formatas – keturi koncertai per metus, kiekvienu metu ketvirti – turėtų užpildyti gitaros gerbėjų kalendorių puikiais koncertais išsius metus. Tokiu atveju nereikia laukti, pavyzdžiu, vasaros ar kito metų laiko, per septynias dienas išklausyti 6 koncertus, o vėliau vėl laukti išsius metus. O kadangi koncertų sąlyginai nedaug – 4 per metus, rengdami kiekvieną jų galime skirti visą savo dėmesį tiek publikai, tiek patiemis atlikėjams, kurti geras sąlygas muzikavimui, daryti pasirodymus įsimintinus.

Lietuvai šis festivalis būtinės dėl to, jog čia klasikinės gitaros tradicijos yra dar tik brendimo stadijoje. Jas formuoja reikalingas aktyvus ir aukšto lygio koncertinis gyvenimas. Kartais po gitaros koncertų būna pikta, kai matome, kad abejotino lygio gitaristai paperka dar neišprususią publiką pigiai, meni-

ėmus aktyviai koncertuoti užsienyje, mūsų ansamblis netrukus imtas pristatinėti kaip lyderiaujantis gitarų ansamblis Baltijos šalyse, ir paňašių klausimų nebėlko. Manau ir tikiuosi, kad panaši situacija bus ir su festivaliu, nes mes jau turime patirtį, kaip ambicingą, o kartu ir labai įpareigojančią pavadinimą derinti su daromais darbais.

Ar su festivalyje koncertuojančiais muzikantais teko susipažinti ir juos išgirsti gyvai prieš organizuojant festivalį? Kur ir kaip atradote šių metų pirmo festivalio koncerto atlikėjus Giampaolo Bandini (gitarą) ir Cesare Chiacchiarella (bandonioną)?

Iki šiol pristatytus atlikėjus esame sutikę per užsienio gaстроles, daugelio koncertus girdėjome patys ir atlikimo kokybę įsitikinome asmeniskai. Dėl to žinojome, kad publikos nenuvilsime. Tarkim, Giampaolo Bandini ir Cesare Chiacchiarella koncertą užsienio festivaliuose esame girdėję net du kartus. Abu kartus likome sužavėti, dėl to net ne-

tū su, jų nuomone, geriausiai paręngta programa ir patys prisistaityti Lietuvos publikai. Jei kada nors tuos pačius atlikėjus kviesime antro kartą, žinoma, programą derinsime, kad publika išvystų dar vieną unikalų pasirodymą. Idėjų dėl tam tikrų kompozitoriorių ar tam tikrų festivalio bruozų turime, bet apie tai dar ankstoka kalbėti. Šiuo metu pagrindas, vienijantis festivalio koncertus, yra klasikinė gitara. Tačiau nežadame būti vienpusiški ir pristatyti vien ją. Jau 2009 metų sezone pristatėme trio iš Belgijos „Luz de Luna“, klasikinę gitara ir klasikinę muziką derinantį su *world music* ir džiazo elementais. Be to, ši trio sudarė du gitaristai ir perkusininkas. Šio sezono atidarymo koncertą praplėtėme tokiu nuostabiu instrumentu kaip bandonion. Tačiau išvairovė, besiskančią aplink klasikinę gitara, stengimės išlaikyti ir ateityje. Mūsų tikslas – nuolatinams klausytojams, besilankantiems mūsų festivalio koncertuose keturis kartus per metus, klasikinę gitara pristatyti vis kitaip.

Festivalių organizuojant Baltijos gitarų kvartetas. Ar tai reiškia, kad kvartetas plečia savo veiklą, o gal ketina pats mažiau koncertuoti?

Visi mūsų kvarteto nariai ne tik koncertuoja, bet dar yra pedagogai ir savo instrumento patriotai. Mus vienija bendra svajonė kiek įmanoma prisdėti prie klasikinės gitaros tradicijų formavimo ir plėtojimo netik savo koncertine veikla, bet ir savo mokiniams, kolegom, publikai pristatant užsienio žvaigždžių pasirodymus, kuriais patys gérimes gaistrolēse. Nemanau, kad dėl to nukeitės mūsų koncertinė veikla. Veikiai taip pasisemsime įkvėpimo.

Kokie Baltijos gitarų kvarteto planai šiai metai? Kur keliausite artimiausiai metu?

Šiai metai svajojame išleisti naują kompaktinę plokštélę, ji bus antra iš serijos „...with guitar“ („su gitara“). Kaip pamename, pirmoji buvo „Dancing with guitar“, o ši – „Singing with guitar“. Kaip tik šiuo metu aktyviai dėlioja programą, visi kvarteto nariai daro kūrinių aranžuotes, kad kompaktinėje plokštélėje skambėtų daug unikalios gitarų muzikos kvartetams. Tačiau šio diskų sėkmė priklausys nuo to, ar atsiras remėjų, galinčių padėti įgyvendinti šį projektą. O artimiausios gaistrolės numatytos Kovo 11-osios proga Kopenhagoje.

Koks bus naujojo albumo veidas? I kokius kompozitorius, muzikos stilistikas šiai metai orientuotės? Kuria linkme plečiate savo programą?

Naujame albanė „Singing with guitar“ skambės muzika, vienaip ar kitaip susijusi su dainavimu. Stengimės aprėpti kuo daugiau laikotarpį ir stilistiką, pradedant renesanso vokaline muzika, J.S. Bacho

pasijomis, uvertiūromis iš žinomų operų ir baigiant daugelio laukiamu grupės „Metallica“ dainų įrašu. Kompaktinėje plokštélėje vėlgi gali atsirasti ir viena kita staigmena atlikimo prasme. Tačiau apie tai kalbėti dar pernelyg anksti. Tikėkimės, sunkmetis mums nesutrukdyti įgyvendinti šių idėjų.

Ar turite savo kompozitorijų? T.y. kompozitorijų, kuris visiems kvarteto nariams būtų pats artimiausias? Kas kvartetui, jo bendrai stilistikai padarė didžiausią įtaką?

Vienas kompozitorius tikrai nedominuoja mūsų programoje. Kvarteto veidas pasižymi įvairumu. Nors iki šiol mieliausiai atlikdavo romantišmo ar šiek tiek vėlesnio periodo kūrinius, bendradarbiavome ir su lietuvių kompozitoriais Jonu Tamulioniu, Jurgiu Juozapaitiū. Taip pat atvykus naujajam nariui iš Belgijos Chrisui Ruebensui, o jis baigę studijas specializavosi šiuolaikinės muzikos srityje, naujų vėjų bei spalvų atsirado ir moderniojoje kvarteto atliekamoje muzikoje.

Kvarteto stilistikai didžiausią įtaką, matyt, padarė ne konkreti muzika ar kompozitorius, o būtent viena pasaulyje matyta išvairovė – tiek kūrinii, tiek atlikėjų, tiek pasirodymų. Visad stengiamės iš margaspalvio klasikinės gitaros pasaulio atsirinkti tai, kas labiausiai atitinka mūsų atlikimo manierą, charakterį, pomėgius, ir pagal tai dėlioti programas. Vien užsienio gaistrolēse aplankytai koncertai, pažinti atlikėjai ir bendravimas su jais keliskart praplėtė mūsų akiračių. Dėl to taip nuoširdžiai dirbame ir organizuodami festivalį, kad pavyktų nors dalelę to parodyti Lietuvos auditorijai.

Papasakokite apie savo instrumentus. Kokia gitara, kuriomis grojate, istorija?

Prieš kvartetą paliekant Ievai Baltpiškytei, buvo pavykę surinkti visus keturis „Manuel Contreras“ instrumentus. Tuomet sugrojome vos kelis koncertus, bet išpuštiai tikrai neužmirštami. Atliekant muziką keturiais specialiai kvartetui pagamintais meistro instrumentais atsivėrė nauji ansambliskumo horizontai. Dėl to taip svajojame rasti galimybę įsigyti ketvirtąjį instrumentą, su kuriuo grotų Chrisas. Nors jis mūsų ansambluje vos pus-antrų metų, bet, būdamas puikus profesionalas, greitai ir sėkmingai prisitaikė prie mūsų atlikimo manieros ir stilistikos, todėl belieka tik įsivaizduoti kvarteto galimybės, jei jis muzikuotų tokiu pačiu instrumentu.

Šiuos instrumentus pagamino vieną žymiausią gitaros meistrą, ispanas Pablo Contreras, tėsiantis savo tėvo Manuelio Contreras gitaros gamybos tradicijas ir jau daugelį metų gaminančius puikius instrumen-

Baltijos gitarų kvartetas

nes vertės neturinčiais triukais, o ši sutinka juos didelėmis ovacijomis. Nenuostabu, jog vėliau kitų, gilių tradicijas turinčių instrumentų atstovai į gitarą žiūri į šypsena. Tikiu, ilgaičiai šis festivalis padės kilstelėti klasikinės gitaros kartelę Lietuvos.

Tai tarptautinis festivalis. Pavadinimas tarsi įpareigoja: Baltijos gitarų festivalis, bet panašu, kad festivalio svečiai ne vien iš Baltijos šalių.

Kodėl pasirinktas tokis pavadinimas? Dėl pavadinimo, pamenu, tekdauso neretai išgirsti klausimų ir mūsų kvartetui. Nenuostabu, kad įkūrėjas ansamblį, o kai kuriems jo nariams vis dar studijuojant Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje, daug kam kildavo abejonė dėl tokio ambicingo pavadinimo. Tačiau vos prabėgus keleriems metams, kvartetui

abejojome, kad Vilniuje jie vėl pri statys puikią programą.

O asmeninis kontaktas mums išties padeda, nes daug lengviau atlikėjų pasivesti į naują šalį, jei jis žino, pas ką važiuoja. Kadangi mūsų kvartetas klasikinės gitaros pasaulyje jau turi šiokį tokį vardą, mus džiugina, kad užsienio žvaigždės palaiko mūsų ryžtą užsiimti tokia ne lengva veikla ir rengti aukšto lygio gitaros festivalį Lietuvos. Toks palaiymas dažnai leidžia susitarti su atlikėjais, kurie šiaip mums būtų neįperkami net ir surenkant pilnas dižiasias sales.

Kas bendra visiems festivalio koncertams? Kokius kompozitorius kūrinius išgirsime?

Kol kas atlikėjams konkretių reikalavimų dėl programų nekeliamo. Dažnai susietai paskelbti, kad jie atvy-

Gyvos atminties teatras

ATKELTA IŠ 1 PSL.

„Žmogaus sąmonė – tai kalėjimas, o jo sienos – istorija, kurią rašo energingo visuomeninio gyvenimo dvasios ir susvetimėjimo jausmo apimto šiuolaikinio žmogaus individualybės konfliktas, tai dviejų skirtinių sielos būsenų susidūrimas.“ Uždrausdamas garbinti naujajį dievą Dionisą, karalius Pentėjas pats patiria jo rūstį, o atnašavimo naujam dievui ekstazėje nukovusi liūtą Pentėjo motina, pasirodo, nužudo vienintelį savo sūnų. Apie tokį dvasios pasimetimą rašė Euripidas, „Bakchantémis“ užbaigės antikinės tragedijos klestėjimą. Suzuki, pavadindamas spektaklį „Dioniso“ vardu, grįžta prie žmogaus tragedijos, kurioje tik jo sielos riksma stipresnis už dievą.

Savo pasakojimą Suzuki skaido į kelias išpudingas scenas. Septynios šviesios lengvos kėdės skirtos septyniems atlikėjams, kurių šviesūs kostiumai šiek tiek primena vyskupų su tiaromis apdarus: skulptūriškos, tiki keičiančios pozas grimuotų veidų figūros netrukus pakils iš savo vietų, kad stotų į dvikovą su Pentėjumi. Pasirodo, tai Dionis – jo keli besidauginantys pavidalai, kurie, suvilioję Pentėjā pasižiūrėti bakchančių apeigą, pasmerkia jį mirčią.

Šiuokart veiksmą perskrodžiantis menadžių-bakchančių, vilkinčių raudonų ir baltų dryžių apdarais, pasirodymas nutraukia „intrigą“ – dėmesys prilimpa prie trių baltų grimu padengtų, tarsi suakmenėjusių moterų veidų ir kūnų, kurie nebyliai išliaužia ir tarsi viską apraizgo savo šleifais. Šis stulbinantis bakchančių judėjimas, pasikartosiantis prieš pasirodant Agavei, šio judėjimo griežtumas ir taupumas, sudrumščiamas staigū ir aštrių rankų gestų, kelia pačias įvairiausias asociacijas ir kartu įkūnija ekstazišką Dioniso gerbėjų šokį, jų mirtinai pavojingą transo būvį, kuris kelia grėsmingą aplinkos užvaldymo, užkerčimo, proto ir akių šviesos aptemimo išpuštį. Tokia yra Dioniso galia – pavergianti, sustingdanti ir priverčianti elgtis pagal jo valią.

Todėl neabejotinai stiprus yra ir Agavės praregėjimas. Pasirodžiusi kaip viena bakchančių su manekė-

„Dionisas“

D. MATVEJEVO NUOTR.

no galva rankoje, tiki pagaliau išsižiūrėjusi į nukautojo veidą, Agavė staiga ima rėkti, o jos riksma perveria ir išlenkia jos tokį pat sukausytą kūną, šis po truputį leidžiasi prie gulinčio Pentėjaus ir paslepia ji už drabužio klosčių.

Iš pirmo žvilgsnio lėtas, statiskas Suzuki spektaklis dėl tikslų prie-

monių virsta įtampos kupinu ir dinamišku reginiu. Koncentruoti šviesos stalpai, sinchroniškas aktorių judėjimas ir aštrūs gestai, į judesiu partitūrą išsiliejanti skirtingu tonacijų kalbėjimo ir rečitavimo ritmika daro spektaklį talpu ženklu ir prasmį. Režisierius naudojasi vaikarietisko teatro priemonėmis, bet tik tuomet, kai, pavyzdžiu, keliais psychologiniai strichais tapo Pentėjo paveikslą: Pentėjo monologą įformina griežtas intonavimas, bet dėl švelnios mimikos, nuotaikų kaičių pats veikėjas igyja net komiškų bruožų. Arba kai tarsi į dalis išskaido Agavės kančios išraišką, auginama per nuostabos kupiną žvilgsni iki kurtaus riksma, po kurio silpstantis kūnas igyja nuolankumo ir susitaikymo pozą.

Išorinis rituališkumas, net sakralumas, gimstantis iš judesių, kalbos ir jausmų tikslumu bei darnos, yra persmelktas muzikos: muzika čia ne tik skamba, sukurdama kickvieno paveikslė atmosferą ir nuotaiką – jos regis pripildyti aktorių gestai, kalbėjimo ir tylos pauzės, figūrų kompozicijos ir net visas spektaklis, įgaunantis ciklišką formą. Bet užvis įdomiausia ir labiausiai pake-

derinti visus tuos kintamuosius reikią be galio daug pastangų. Juk muzikoje tiek daug detalių, kurios ir vienokių, ir kitokių būdu skambą puikiai. Dėl to labai džiugina vaisingsos diskusijos ieškant geriausio varianto, kartais – kompromiso. To-

Kiek reikia kartu muzikuoti, kad tarp muzikantų atsirastų visiškai vienas kito pajautimas ir pažinimas?

Išties nelengvas klausimas. Nežinau, ar apskritai įmanomas simtarpocentinių vienos kita pajautimas ir pažinimas. Jei ir įmanomas, tai nė tiek neabejoju, kad tam reikalingas pastovus, nenutrūkstamas, ilgus metus trunkantis muzikavimas kartu, kai pajautimas grindžiamas pažinimui, prisitaikymu ir tobulėjimu. Juk kiekvienas muzikantas turi savo unikalą istoriją, gyvenimą bei emocijas, temperamentą. Ir su-

derinti visus tuos kintamuosius reikią be galio daug pastangų. Juk muzikoje tiek daug detalių, kurios ir vienokių, ir kitokių būdu skambą puikiai. Dėl to labai džiugina vaisingsos diskusijos ieškant geriausio varianto, kartais – kompromiso. To-

Ar kvartetas turi svajonę?

Žinoma, kvartetas turi svajonę. Ir ne vieną. Tačiau aš linkęs manyti, kad atskleistos svajonės rečiau pilosi...

POKALBIJ PARENGĖ
GODA RUPEIKAITĖ

ties patenki į kitą pasaulį. Anuomet bunkeris turėjo savo pavadinimą – „Kūrybos namai“, į juos 1991 m. sausio 11 d. pirmiausia ir išveržė omonininkai, čia buvo net televizijos įranga. Dabar tai – koridorius perėjų 4 m po žeme labirintas, tardymo rūsiai, politinio švietimo ir civilinės gynybos pratybų kabinetai, medicinos punktas, karceris, parduočių valgykla. Būtent tiek erdviai skirta per tris valandas išgyventi 1984-uosius.

Projektui pradėjus gyvuoti, apie jį buvo suskubta parašyti įvairiai: ar jis tinkamas „parduoti“ kaip meninės renginys, ar dera tyčiotis iš istorijos, ar sumanyamas (vyksmo bunkerje režisierius – Jonas Vaikus, jame vaidina keli profesionalūs aktoriai ir tikri kariškiai) nėra vien noras pasipinigauti, ar apskritai tokie dalykai gali būti rodomi. Būta ir keistų nuotykių paties vyksmo metu, kai kas nors „sugržimo“ neišverdavo. Prisipažinsiu, kad iš pati, pasirašydamas sutikimą leistis į kelionę labirinta, paklusti karininkų valiai ir elgtis pagal čia galiojančias

ir bėgiojimą su jomis koridoriais, mokymasi slėptis nuo branduolinių dujų atakos ar pagaliau tardymą ir medicininę apžiūrą, kiek per kiekvienu asmenišką savivoką. Kariškis, privertęs įsisamoninti, kad vadas visada teisus ir jam rečikia atsakyti tik taip arba ne (o „ne“ čia tiesiog negali būti), skatina nevalingai jam patautauti, daryti tai, kas liepama, be jokios nuovokos. Ir štai tuomet jis iš tikrujų tave sustabdė primindamas, kad esi sąmoningas ir gali turėti savo nuomonę. Net jei dėl jos tektų atsidurti karceryje. Šis nuolankumo, prisitaikymo, pagaliau bejegystės momentas ypač pasijunta tardymo kabine: pasirodo, kaip lengva – kad tik ant tavęs nerėktų, kad nemubaustų, – sutiktiapti išdavikui, apkaltinti kažką kitą, kažko išsižadėti.

Trys valandos prabėga nejučia. Per jas susigveni su savo „būriu“, imi rūpintis ne tik savo, bet ir kito „kailiu“, nes žinai, kad kito kvailystė visiems atsirūgs. Kiek glumina sutirštintos ar „teatrališkos“ spalvos, pavyzdžiu, parduočių, bet ją,

„Bunkeris“

taisykles, viduje juokiaus – tai tik žaidimas, į kurį išitrauki savo noru.

Nežinau, kokie žmonės į „1984. Išgyvenimo dramą“ paprastai susirenka. Tačiau tos vasario 16-osios vakarą, kai spaudė šaltukas ir bunkerį slėpę pusnyse paskendę miškas, susirinko tokie, kurie besalygiškai priemė taisykles. Tik pirmomis akimirkomis viskas atrodė juokinia ir siek tiek utruruota, tarsi būtum patekęs ne į 1984-uosius, o į 1944 ar 1954-uosius – riksma, komandos, rusiški keiksmažodžiai ir siekis įteigtis, kad esi anoniminis šlovingas Sovietų Sajungos pilietis, kurį prieš išleisdami į gyvenimą „apdoroja“ sovietų kariškiai.

Keliaujant tamsiaisiais koridoriais vorele, klausant kariškio muštro ir šuns lojimo, žinant, kad pernelyg garsiai kalbėdamas ar juokdamasis gali, kad ir kelioms minutėms, patekti į tamsų karcerį, išties pradedama klausyti ir elgtis taip, kaip liepia.

Bet čia ir slipy šio projekto dramaturgija, rutuliojama ne tiek per paskirę „scenų“ išdėliojimą – ilga skandavimą rusiškai „raudonajame kampelyje“, dujokaukių užsidėjimą

kaip ir pastangas išeiti į laisvę aklinioje tamsoje, priimi kaip savotišką simbolį. Ne tik buvusios, bet ir esamos tikrovės atkartoti neįmanoma, tačiau suvokti jos simbolius, jų reikšmę ir poveikį žmogaus protui, atminčiai, jausmams galima. Turbūt to ir siekia „1984. Išgyvenimo dramos“ sumanytojai ir tikrieji vykydotojai – Renata Vagnerytė, Michailas Jevdokimovas, Irmantas Jankaitis.

Kai pagaliau gauni „Karakumo“ saldainių, o valgykloje į aliuminio lėkštę tau įdeda dešrelę, pagardintą garstyčiomis (tokią pat porciją ir tokią pat lėkštę, kokių buvo pilni anuometiniais bufetais), kai užkandi juoda duona ir viską užgeri degtinės šlakeliu, išties jautiesi tarisi laisvėje. Tarsi. Nes apie tai, kad už bunkerio sieną, kažkur viršuje, yra kitas gyvenimas, epocha ir laikas, tiesiog pamiršti. Na o iš tikrujų pagaliau išniręs į dienos šviesą ir persirengęs savais drabužiais gaudai kiekvieną tyro oro gurkšnį – koks jis, pasirodo, neapsakomai gavus ir brangus.

RASA VASINAUSKAITĖ

ATKELTA IŠ 2 PSL.

mentus Madride. Pats meistras labai domisi gitaros evoliucijos tendencijomis ir naujovėmis, dėl to kiekvieną instrumentą gamina prieddamas kažką naują. Mūsų instrumentai pagaminti specialiai koncertams – turi dvigubas dekas, kad salytis su kūnu neslopintų medžio vibracijos ir instrumento garsas sklistų kiek įmanoma skambiau. Žinoma, yra ir kitų ne mažiau įdomių instrumento patobulinimų, nes klasikinė gitara, kokia ji yra šiandien, palyginti su kitaip styginiai, labai jauna. Todėl nenuostabu, kad užtenka dešimtmetį nesekti vyraujan-

čių tendencijų ir jau daug ko apie gitarų gamybą neįmanysi.

Kiek reikia kartu muzikuoti, kad tarp muzikantų atsirastų visiškai vienas kito pajautimas ir pažinimas?

Išties nelengvas klausimas. Nežinau, ar apskritai įmanomas simtarpocentinių vienos kita pajautimas ir pažinimas. Jei ir įmanomas, tai nė tiek neabejoju, kad tam reikalingas pastovus, nenutrūkstamas, ilgus metus trunkantis muzikavimas kartu, kai pajautimas grindžiamas pažinimui, prisitaikymu ir tobulėjimu. Juk kiekvienas muzikantas turi savo unikalą istoriją, gyvenimą bei emocijas, temperamentą. Ir su-

Būti ar nebūti

Šv. Kristoforo kameriniams orkestrui – šešiolika

Daiva Tamošaitė

Vasarį 25 d. Šv. Kotrynos bažnyčios skliautai atgijo nuo šventinio bruzdesio ir šviesų, ir net statulos, andai magiškai atgaivintos Oskarui Koršunovui paliepus, ausylai klausēsi balansuodamas ant savo atbrailės – dalyvavo muzikinėje šventėje. Kurios, beje, galėjo ir nebūti... Savivaldybė neberemia orkestrą, tad buvo neaišku, ar gimtadienio koncertas apskritai įvyks – trūksta pinigų net algoms išmokėti. Vis dėlto kolektyvas susirinko repetuoti, savanoriškai dainavo ir grojo seni orkestro bendradarbiai ir bičiuliai. Galbūt šitokia altruistinė savimonė sušildė proginių vakarą, o proginių ir jubiliejinių vakarų paprastai išryškina pompastikumą, akcentuoja išoriškumą ir nuvargina reikšmingumo perteklius. Visą laiką virš žodžių ir garsų, nelyginant krikščionių katakombose, į palubes sklendė muzikantų pasiaukojimo dūmelis, kuris praskaidrino dalyvių ir klausytojų sielas.

Šv. Kristoforo kamerinių orkestrų kūrybos kelias spalvingas kaip ir jo iškėlio bei meno vadovo profesoriaus Donato Katkaus asmenybė. Net du kartus apdovanotas Lietuvos Respublikos nacionaline premija žymus lietuvių altistas, dirigentas, pedagogas, muzikologas, kultūros ir meno veikėjas – tai toli gražu ne visi talentai, liudijantys išdėmétiną įvairiapusį vieno žmogaus kūrybingumą. Aktoriaus, oratoriaus ir literato talentai, o turint galvoje užsibrėžtą specifinį darbą su nemažu kolektivu – ir režisierius, kritiko bei mokslininko, taip pat neišvengiamai kuria jo vadovaujamų projektų originalų „firminį ženkltą“. Iškandin vaisingos solinės ir kvartetinės veiklos (priminkime, kad D. Katkus 1965 m. subūrė Vilniaus kvartetą, 1972 m. tapusi tarptautinio styginių kvartetų konkursu Ljėže nugalėtojų) savo kūrybinės idė-

jas bei fantazijas D. Katkus realizuoja su 1994 m. įkurtu Šv. Kristoforo kameriniu orkestru.

Vienas svarbiausiu maestro nuopelnų – daugelio lietuvių kompozitorų kūrinių altui, styginių kvartetui ir kameriniams orkestrui redagavimas ir pirmieji atlirkimai (tarp jų O. Balakausko, F. Bajoro, B. Kutavičiaus, A. Rekašiaus, J. Širvinės, B. Borisovo, A. Šenderovo

mokslinėje veikloje bei mūsų nacionalinės kultūros tapatybės stiprinimas, Šv. Kristoforo kamerinis orkestras iš visų orkestrų šioje srityje pirmaja, todėl ji išsaugoti ir skatinti būtina ir šis klausimas atsakinę už kultūrą politiką dienotvarkėje turėtų būti svarstomas kuo greičiau.

Šv. Kristoforo kamerinius orkestras, be jam priskiriamo universalumo, profesionalumo ir meninės

meistriškumas, jame griežiantys aukščiausios klasės muzikantai – didžiausias vadovo džiaugsmas. „Kolektyvas turi „kvartetinį“ muzikos pojūti: išeina vienas kvarteto narys, ir viskas pasikeičia. Taip ir čia – kickvienas yra asmenybė.“

„Orkestrą kuriant man rūpėjo barokinė muzikos stilistika, ornamentika, interpretacijos principai. Juos diegiau po truputį, nes tai buvo nauja ir nežinoma. Vyravo nuomonė, kad sovietai barokinės stilistikos neišmano. Dėjau tikrai daug pastangų, kad mesaptume barokinį orkestrą. Nors ir be autentiškų instrumentų, barokinio orkestro reputaciją turintis kolektyvas yra griežęs daug oratorių (J.S. Bacho, J. Haydn), su chorū „Jauna muzika“ tobolinių tai epochai būdingo atlirkimo meistriškumą, pastatęs keturias kamerines operas, ilgai priartėjės prie XIX–XX a. muzikos versmių. Šiuo metu D. Katkaus akiratye – platesnis, išsamnesnis geriausios šiuolaikinės muzikos pristatymas, dažnai – techniškai be maž nepagrojamos. Bet šis orkestras, anot vadovo, ją atliki gali. O juk ne taip seniai rašiau, jog tai yra didžiausia mūsų būtinybė!“

Per šešiolika metų Šv. Kristoforo kamerinius orkestrus yra pelnės pripažinimą Lietuvoje ir užsienyje, nuolat bendradarbiauja su žinomais kolektyvais ir solistais. Be šiuolaičių muzikos populiarinimo ne vien festivaliniai renginiai, kamerinių orkestrų tikslas yra išsaugoti ir puoselėti Europos kultūros tradicijos muzikinių paveldą – tai ir barokas, ir klasicizmas, ir romantizmas. Šią krikščioniško paveldo tradiciją meno vadovas pateikia kaip išlikimo alternatyvą tam tikroms populiariosioms amerikietiškoms ar „šamanistinėms“, primityvesnėms muzikos formoms. Kita vertus, pavaldumą savivaldybei jis suprantą kaip atvirumą visų skonių ir poreikių miesto sluoksniams, ne-

išskiriant nė roko. Tad ko stinga valdininkams ir politikams, kad jie šiuos tikslus įsisąmonintų ir nesiūlautų maitinti mūsų kultūros gyvūnų ląstelių? Pasak D. Katkaus, „giluminio pozūrio nuo viršaus iki apačios“. Mokslininkai ir menininkai negyvena „savaime“, ir kultūros fenomenai taip pat nesiranda iš nieko – juos būtina finansuoti, kaip ir kitas gyvenimo sritis.

Su pokštais ir sąmojais profesoriaus pravestas vakaras skleidė žavingą lengvo pokylio nuotaiką: ryškiausiai mūsų scenos meistrai sveikino orkestrą ir jo vadovą Fritzo Kreislerio „Meilės kančiomis“ ir „Puikiuju rozmarinu“ (smuiku griežė Rusnė Mataitytė), Leo Delibes’o „Ispaniška daina“ ir Rudolfo Szienskis „Vienos vals“ (dainavo Asta Krikščiūnaitė, sopranas), Berto Kaempfero „Strangers in the night“ (dainavo Vytautas Juozapaitis, baritonas), Alessandro Stradello „Pieta Signore“ ir Luigi Denzlos „Funiculi Funicula“ (atliko Merūnas Vitulskis, tenoras), gitaristo Martyno Kulivo džiazo ansambliu kompozicijomis. Tačiau buvo ir „rimtesnių“ kūrinių, kaip antai pianisto Daumanto Kirilauskio su orkestru paskambinta Johaneso Brahmo fortepijoninio kvinteto f-moll, op. 34, I dalis ir smuikininkės Ingridos Rupaitės bei altininko Tomo Petrikio solo Maxo Bricho koncerto altui ir smuikui e-moll, op. 88, I dalyje. Pats vienas orkestras pagriežė Edwardo Griego styginių kvarteto g-moll, op. 27, finalą. Pagaliau kaip tikras pergalės trimatas nuskambėjo Petro Vyšniausko sveikinimas „kaimiška“ tema „Oli liūdna, liūdna“, jo gryni tonai su orkestro tēsiu „burdonu“ priminė tikras senovinio dūdmaišio fanfaras per svarbias iškilmes. Muzikai atsidavusiems žmonėms jos, nematomos, tokios ir buvo – ypattingos, o mes pasakytume – nacioninės svarbos.

NUOTRAUKA IŠ ŠV. KRISTOFORO KAMERINIO ORKESTRO ARCHYVO

opusai). Pirmųjų trijų kūrinių styginiams Šv. Kristoforo kamerinių orkestrų turimi beveik visi, o iš viso repertuare yra per 30 lietuvių autorių kūrinių. Iš 50 D. Katkaus kompaktinių plokštelių 20 įrašyta su šiuo kameriniu orkestru, jis kasmet atlieka 60–80 koncertų. Šv. Kristoforo kamerinius orkestrus – bazė ne tik lietuvių, bet ir užsienio kompozitorų šiuolaikinėi muzikai populiarinti. Pridėjus ne mažiau svarbių kolektivo veiklos gairę – reprezentuoti kultūrinių Vilniaus veidą (taip pat Šv. Kristoforo vasaros muzikos festivaliu, į kurį suvažiuoja muzikos žinovai ir vertintojai iš Skandinavijos ir visos Europos), tampa akivaizdu, kad pastaruoju metu, kai valstybiniu lygiu nenuilstamai akcentuojamas lietuviškostės prioritetas akademinėje ir

vaizduotės, yra lanksčiausias šio žanro lietuvių kolektyvas. Jo dalyviai, gražiai paminėti gimtadienio vakarą, greitai sugeba persikūnysti į daugelį muzikinių vaidmenų ir stilių. Tai susiję su ilgai brandinta šio kamerinių orkestrų koncepcija ir atlirkimo principais – barokiškumu siauraja ir plačiaja prasme. Plačiaja prasme barokiškumą suprasčiau kaip didelę tembrų ir strichų įvairovę, išradęs laisvę, žaismingus netikėtus saskambius ir daugelį kitų dalykų. Barokas – tai visokeriopa gausa.

D. Katkus pasakoja: „Kai kolektyvo nariai keičiasi nelabai dažnai, o atėję nauji išsaugo ilgai kurtą atmosferą, grojimo pojūtį ir meistriškumą (ansamblį, artikuliaciją), sukuria tai, kai negali padaryti per vieną dieną.“ Augantis kolektivo

Validolis

Pastebėjimai

Paulina Pukytė

Šiemet Vilniaus knygų mugė mus pasitiko nusiteikusi radikalai: vos ižengus į pagrindinę – grožinių leidyklų – salę iš didelių nespalvotų fotografijų palubėje mums į akis jidėmai žvelgė Marksas, Kernagis ir Stalinas (pastarasis jaunystėje). Įtartinokai skambėjo ir kai kurių diskusijų temos, pavyzdžiui, „Politika ir velnias“. Smulkiausiai ši tema mugės renginių programelėje buvo paaiškinta dar įtartiniai: „Krikščionių išitikinimui, kai politinės vertybės tampa savarankiškos ir savitikslės, jos pradeda tarnauti velniniui. Laisvė yra neatskiriamu nuo žmo-

gaus polinkio daryti blogi. Velnias nuolatos stengiasi demoralizuoti politiką. Lietuva nėra išimtis. Susidaro išpuolis, kad lietuvių vis stipriau praranda gėrio ir blogio skirties suvokimą.“ Nepaisant keistoko požiūrio į laisvę, renginys vis dėlto pasirodė ne tokis jau blogas, kaip galima buvo tikėtis, nes kalbėta „ne apie egzorcizmą ar pan., o apie blogio problemą šiandien“. Buvo keliams klausimai apie tai, kur šiandien dejosi blogis, nes jo kaip ir nėra, kodėl mes vengiame konceptualizuoti blogi, kodėl šiandien neberekia velnio kaip moralės objektivizacijos.

Taigi ši diskusija iš tiesų buvo

daug mažesnis blogis (iš salę užklydo tik vienas žmogus, panašus į sanitarių, kiti šiaip – studentai ir pensininkai) nei iš anglų kalbos operatyviai išverstos knygos „Stalino jaunystė“ pristatymas. I pokalbį su jos autoriumi, žinomu britų istoriku Simonu Sebagu Montefiore, paklausyti, ką jis gali mums paporinti apie mūsų visų tėvų ir draugų, susirinko gal trigubai daugiau žmonių nei iš pokalbį apie blogio konceptualizaciją, ir keturgubai daugiau nei iš atrodyti, gerokai aktualesnę diskusiją apie tai, ar „sovietmečio klasikai šiandien paskaitomi“. Mums, pasirodo, daug įdomiau klausytis arogantiškų užsieniečio išvedžioj-

mų apie tai, ką ir taip žinome, nei mūsų pačių mokslininkų nuomonės apie tai, kas mums toli gražu nėra aišku ir paprasta. Turbūt dėl to „Stalino jaunystė“ buvo vienintelis Britų tarybos (įdomu, kas parinko?) finansuotas vertimas iš anglų kalbos (neskaitant gal ir visai naudingos,

nors kiek primityvokos knygelių pradedantiems verslininkams – tokia, suprask, yra visa Lietuva – apie intelektualinės nuosavybės patentavimą ir pan.). Sebagu Montefiore's, privilegiuoto dvipavardžio veikiau-

NUKELTA | 5 PSL.

Sustojimas smėlynuose

Atsisveikinant su Juozu Apučiu (1936–2010)

Liudvikas Jakimavičius

Jei tikėtum prietaraus, sakytm, kad pasaulyje tikrai yra užkerėtų vietų, kurias kunigai turėtų atšventinti. Esam tikriausiai apie vieną tokią kalbėj su Juozu Apučiu, kai blaškėmės po Vilniaus savivaldybės medicinos funkcionierių kabinetus, ieškodami pagalbos. Reikėjo gauti kaži kokių paprastam mirtingajam vaistinėse neparduodam vaistų, mat mūsų kolega Antanas Ramonas po operacijos gulėjo Raudonos kryžiaus ligoninės reanimacijos skyriuje. Vaistų gavome, bet kelionė buvo liūdna, nes gyvo Antanėlio taip ir nebepamatėme. Ta užkeikta vieta – klastingi Raštojų sajungos laiptai žemyn į juodą marmuro grindų kvadratą, nusineš poros rašytojų gyvybes. Vėliau jie buvo laiptininkų pakeisti sykiu su turėklais, ir daugiau, rodos, niekas nuo jų nebenugarmėjo į aną pasaulį. Keikėme tuos laiptus su Juozu paskutiniais žodžiais. Tos blogos vjetos aura, matyt, neišsivadėjo, giltinė tik palypėjo laiptais aukščiau į trečią aukštą ir išsiuko šienauti „Metų“ redakciją. Vieną po kito lydėjome į Raštojų kalnelį Ramūną Klimą, Vladą Šimkį, Gražiną Gedienę, o dabar ir Juozą Aputį.

Išeinate kartu su Henriku Čigrijumi iš šv. Jono (ne Jonų sic.) koplyčios aplankę velioni „Džiuzėpė exit“, – sako Henrikas. Kaži kaip iširėžia tas lotyniškas „exit“, kuris yra ir kompiuterio nuoroda išeiti. Mano išsiaizdavimu Juozas niekados nebuvu prisijaukinęs kompiuterio, jis visas tilpo XX amžiuje, ir dauguma jo novelių ir apysakų personažų yra išėjė iš pokario dramų, atšilimų ir užspaudimų, sprendę garbingo, nesumeluto gyvenimo ir laiksenos lygtis. Tas pačias, kurias ir Juozas sprendė savo gyvenimui ir buvimiui tarp mūsų.

Jis nemėgo tuščios šlovės, net išžesdavo, kai kreipdavaisi į jį „Jūs“. Labai gerai pamenu vieną iš pirmųjų atviresnių susitikimų. Mes, jauni

A. BARYSO NUOTR.

literatūros nebrendylos, ką tik bai-ge universitetą ir pradėj leisti „Sietyną“, užklupome syki Juozą, kad duotū mūsų leidiniui kokią novelę. Tie mes – Valdas Papievis ir aš – buvome gavę tokį ipareigojimą iš redakcijos. Naujų novelių jis parašės tada, regis, neturėjo, tačiau pasakė noris su mumis susitikti. Valdas Papievis tuomet gyveno Olandų gatvėje, gal kokių 6 kv. m. valytojose „tambüre“, iš kurio buvo išneštos šluotos bei kibirai ir ikrastytu studento lovelė ir kelios taburetės. Buvo didelė gėda į tokią landynėlę kvestis gerbiamą literatūros klasiką, tačiau Juozas užsispyrė ir kaip kirviu nukrito: „Valdai, eisime pas tave!“ Turėjo pasiėmęs dzūkiškos butelaitį, agurkų, šoninės ir juodos duonos ketvirtuką. Sėdėjome su glaudę kelius iki paryčių ir kalbėjome, vienas kitą pertraukinėdami ir nesustodami. Tik vėliau pastebėjau jidomu Juozu bruožą – jam labai rūpejo ir buvo smalsus, kuo užsiima ir ką mąsto jaunesnė korta. Tiesą sakant, ne viskas jam patiko, jis nekentė sintetinės kūrybos, dirbtinumo ir visokį prigalvojimą. Galėtum sakyti, kad empirija, tiesioginis realybės lytėjimas buvo pagrindinis jo kūrybos šaltinis, o mes kai kurie dar sirogome modernios saviraiškos ligo-

mis. Senkant dzūkiškajai, Juozas nesibodėjo pasakyti „š...“ Jau švitė, bet pokalbis toli gražu dar nebuvo pasibaigęs, ir mes visi trys patraukėme į Mildos gatvę, kur jis turėjo dar. Jis labai greitai apsisuko, ir išėjome į Antakalnio kalmus pokalbio tėsti. Turiningas pokalbis su pertraukomis truko ištisus dvidešimt metų.

Per Sausio išvykius su Henriku Čigrijumi prie parlamento eidavom kaip kokie mokiniai į pamokas. Sukdavom ratus, pagerdavom iš termoso arbatos, čia pat ir papie- taudavom duonos su lašiniais. Kai sušaldavom, eidavom į „Pergalės“ („Metų“) redakciją, kuri tuomet buvo iškūrusi netoli Gedimino prospektė. Tie „dežuravimai“ su pasišildymais tapo kasdienių ritualu, o įtampai tvenkiantis jau sukdamo ratus aplink parlamentą su visa ménraščio redakcija. Tuomet Juozas ir pakvietė mane padirbėti ménraščio publicistikos skyriuje. Pratarnavau gal septynetą metų. Tiesą sakant, nebuvu lengva su juo dirbti, niekas tos publicistikos ne-rašė, Juozas nervindavosi, tačiau visos žiežbiras ir susipykimai buvo labai garbingi, iššiaiskindavom ne-sutarimus dviese už uždarų durų.

Kaip žmogus jis tikrai nebuvu iš

lengvuju. Subjurus jo nuotaikai, galėjai nujausti, kada geriau patylėti, tačiau buvo didžulis ratas temų, kur jis mielai prisileisdavo, ir pokalbiai galėjo tėstis valandų valandas. Jis rinko antikvarinius radijo aparatus, pats tuos telefunkenus, filipsus ir rigondas paremontuodavo, pakeisdavo sudegusias lempas, puikiai išmanė stalaius darbus, buvo nepamainomas grybautojas ir visomis įmanomomis prasmėmis – gamtos ir amato žmogus.

Visiškai neturėjo puikybės, net kaži kaip saviironiškai žvelgdavo į tikrai užtarnautą rašytojo klasiko statusą. Kartą pasakoja už stalo tokią istoriją. Į Zervynas užklysta kelios dailios merginos ir užsuka pas jį į kiemą. Išsitrukia magnetofoną ir klausia: „Tėvuk, gal moki kokių liaudies dainų, gal žinai kokių padavimų ar pasakų?“ Juozas pasiviečia merginas vidun į trobą, užverda arbatos, aškinasi, kas tokios, kokiui reikalau. Tos prisistato, kad yra trečio kurso filologės studentės ir renka tautosaką, kuri baigia Lietuvos sunykti, o Dzūkijoje jos dar įmanoma rasti. Juozas neskuba, atsargiai tyrinėja merginas, tada sakuo: „Gerai, padainuosis“, – ir ima dainuoti kaži kokias balabaikas iš radio ir televizijos kičinio repertuaroo. Tos išjungia magnetofoną ir ei-na pro duris lauk, leidusios suprasti „tėvukui“, kad tasai nieko neišmano apie tautosaką. „Va, – sako Juozas, – koks aš klasikas. Manės nežinėti ir neatpažista net trečiakursės filologijos fakulteto studentės.“

Norėtusi papasakoti ir dar vieną neseną epizodą. Pastaraisiais metais Juozas daugiausia laiko būtent toje Dievo ausyje – Zervynose ir praleisdavo, tarytum koks Toro Voldenas, pabėgės nuo civilizacijos ir miesto sūrmulio. Tiesa, tas pabėgi-

mas turėjo ir savų nepatogumų, mat retsykiai vis dėlto miestas jį megino susiražinti į posėdžius, kūrybos svarstyti, renginius ir nykių savo kasdienybę. Ir iškilo problema, kad bendrauti su miestu Juozui nebuv-

taip paprasta, mat mobiliojo telefono tinklai neužkloja Zervyną, ir Juozo troba yra „už ryšio zonas“. J. Aputis nebūtų radistas, jei nesūrastų tokios vietas, kur mobilusis patenkinti į aktyvaus ryšio lauką. Ir surado tokią vietą ant savo trobos stogo. Panašiai yra ir man, kai gyvenu savo kaime. Kopėčiomis turiu ilipti į klevą kieme. Skambinam vienąs kitam labai svarbiu klausimu, nes prasidėjus per visą Lietuvą akcijai „Neišduok“ reikėjo labai aiškiai pasakyti savo poziciją dėl „LEO LT“. Juozas sėdi ant savo namo stogo, o aš kleve kitoj Lietuvos pusėj, ir taip pradėjome juoktis, kad vienąs vos nenukritom nuo stogo, o kitas iš klevo. Isivaizduoju, ką turėjo pagalvoti zervyniškai, kurie viską pastebi, matydam literatūros klasiką, sėdint ant savo namo stogo ir žvengianti.

Kitąsyk, prieš keletą metų, skambinu Juozui į telefono tinklus Zervynose ant stogo ir kviečiu Juozą į Sausio 13-osios renginį „Nerimo mintys“, kuris kasmet vyksta TV bokšte, minint tą lemtingą mūsų naujosios istorijos datą. Juozas atsikalbinėja, esą sunku jam traukiui atvažiuoti, o aš pasižadu atvažiuoti ir pasiimti jį iš Zervynų su savo mašina. Sutariam, nors jis perspėja mane, kad labai nelengva prie tų Zervynų privažiuoti, nes tris kilometrus reikės važiuoti per remontuojamą kelią – per smėlynus. Nepaisydamas visų perspektyvų nuvažiuoju. Juozas laukia su kostiumu. Sėdám į važiuojam į Vilnių. Smėlynas klampus, ir, neprivažiavus gal 50 metrų iki asfalto, automobilį sumėto ir užklimpstam. „Smėlynuose negalima sustoti, ar ne?“ – sakau Juozui. „Visi kaži kada sustoja“, – regis, taip tada jis atsakė, kai stūmė automobilį.

Išsistumėm, išvažiavom. Dideli rašytojai, tokie kaip Juozas Aputis, smėlynuose nesustoja. Tautos sąmonės ir literatūros akiračiu kelione tėsiai šviesus garbingo rašytojo vaizdinius ir kūryba.

ATKELTA IŠ 4 PSL.

siai privačios mokyklos auklėtinio (rodos, kilimo iš Lietuvos?) susižavėjimas Stalinu liejosi per kraštus. Ir nors jis aškino, kad ši knyga bando atrasti monstro šaknį, platesnis istorinis to monstro kontekstas jo, regis, visiškai nedomino. Tačiau su neblėstančiu entuziazmu autorius kalbėjo, pavyzdžiu, apie tai, kai jaunystėje Stalinas suvedžiojo daugybę nepilnamečių mergaičių, o pagautas lovoje su viena ar kita vaikydvosi policininką su ginkelio rankoje per visą kaimą (nors mirk iš juoko). Iš tokijų agresijos ir pedofilijos apraiškų autorius darė išvadą, kad Stalinas, girdi, „tolia gražu nebuvo vidutinybė, kaip sakė Trockis“. Tikiroji herojaus pavardė Džiugašvilis bent jau pristatyme (nežinau, kaip

knygoje) nenuuskambėjo nė karto, nors kalbama juk buvo kaip tik apie jo jaunystę, kai jis gal dar net nebuvu Staliniu – ar ne dėl to, kad ši pavidė ne tokia žinoma ir todėl ne tokia įdomi egzotikos (o ne istorinių faktų ir tuo labiau ne išvadų) pageidaujančiam masiniam skaitytojui/pirkėjui? Itin arogantiškai ir patronizuojančiai nuskambėjo autorius pareiškimas susirinkusiem lietuviams, kad jo knyga „nustebins jis atskleidama, jog Leninas iš tiejų nebuvu gerasis jūsų globėjas, kaip jis išmokė jūsų sovietinės išsilavinimas“ (niekas iš gausiai susirinkusių į tai net nepytelėjo). Tai-gi, nors autorius gyresi, kad laužo stereotipus apie Leniną ir Staliną, stereotipą apie mus atskiratytis jis pats akivaizdžiai neįstengė (tiksliau, nepasivargino arba netgi nepageidavo). Kalbėjo jis užsideges ir ilgai, todėl klausytojų klausimams visiškai

nešilo laiko, nors klausimų tikrai norėjosi užduoti. Pavyzdžiu, labai norėjosi paklausti, ką prelegetas turėjo omenyje sakydamas, kad Stalinas šiuo metu yra labai aktuali, o ateityje taps dar aktualesnis.

Galbūt Stalinas, pavyzdžiu, padėtu sureguliuoti į mugę ateinančių lankytųjų skaičių? Nes per kai kuriuos renginius jau atrodė, kad tuo atsirasa spūsties aukų, kaip tada, per caro karūnavimą, prie pat Staliniu pradedant veikti iš peties. Vienu metu vien užlipti arba nusileisti laiptais, vedančias į konferencijų salės, reikėjo kokių dešimties minučių, tokis ant jų buvo susigūdimas. Per Vlado Šimkaus eilėraščių rinktinės pristatymą, kurio metu aktorius Rolandas Kazlas rodė išstraukas iš savo monospektaklio pagal Šimkų, į didžiajā salę prisigruodo tiek žmonių (turbūt labiau dėl

Kazlo, nei dėl Šimkaus, bet tai ne taip svarbu), kad bet kokia žiūrovų salės konceptacija prarado prasmę: žmonės sustojo praėjimuose, visiškai užstodami sėdintiesiems vaizdą, ir nė kiek dėl to nesijaudino, tuo metu sėdintiesi pradėjo stotis iš savo kėdžių, taip užstodami vaizdą sėdintiesiems už jų, ir taip toliau, tuo tarpu viso spektaklio metu nauji žiūrovai vis plūdo pro duris, o kiti nebeapsinkentę išėdavo. Pagalvojau, kad daugumoje atseit Vakarų Europos šalių toks chaosas nebūtų įmanomas, nes į salę nebūtų ilieista ne vienai vienintelii žmogumi daugiau, negu kad yra kėdžių, neva dėl priešgaisrinio ir kitokio saugumo. Ir nors beveik nieko nemačiau ir negirdėjau, buvo savotiškai miela, kad tokis liberalus chaosas pas mus dar įmanomas. Nors, tiesą sakant, nemanau, kad visiems tuo metu buvusiems toje salėje tikrai labai reikėjo

ten būti. Ponia, sėdinti šalia, paklause manęs, į kokį renginį ji čia atėjusi, o vyriškis eilėje už manęs tušinuku ant kažkokio lankstinuko stropių piešė automobilį. Kai spektakliui įpusėjus dar kartą atsiskubau pažiūrėti, kaip sekasi neatrastajam dailininkui, šis jau tobolino penktą automobilio dureles.

Žodžiu, knygų buvo daug, žmonių daug, visos dylikutkų, penketukų, geriausiu rinkimai, balsavimai, panėsintys į talentų šou. Ir vis dėlto nėra geresnio knygos įvertinimo, nei kad prięjés žmogus pasako: „Aš jūsų knygą laikau pasidėjęs prie lovos vietoj validolio, ir kai man negerau, vis paskaitau.“ Jokie geriausią apdovanojimai, jokie šimtai ar net tūkstančiai anoniminių balsų neatstoja vieno tokio skaitytojo.

Aukso amžius

Mindaugo Navako kūrinių paroda „Popieriukai ir dangteliai“ VDA Kostiumo dizaino katedros galerijoje

Kęstutis Šapoka

Eina na****, kokia puiki paroda! – vienintelis sakiny, įstigės galvoje, pabuvus iš pasiskuojuoj po galeriją. Ką čia bepridursi?

Kita vertus, vieno saknio juk nedėsi į laikraštį, nors šiuo atveju jo pakaktų.

Seniai kirbėjo nuo jauta, kad Vilniaus „Akropolyje“ ar „Ermitaže“ potencialiai glūdi neaprūpiami (ir neatrasti) grožio klomai, juk ne veltui nuolat ten taip traukia (ir ne veltui Mindaugas Navakas yra sakęs: „Pavyzdžiu, Ermitaže man labai didelį išpūdį paliko baldai [...]“, *Lietuvių dailė: 1975–1995*, Vilnius, 1997, p. 241). Vis cini ir cini nesibaigiančiomis alėjomis ir galerijomis, vis suki ir suki ratus tarp gausybės artefaktų, gaminii ir kūrinių, kepinii ir reginių vis genamas nuo jautos, kad tuoju atnasi ką nors nepaprasta, atversi dar neregėtą (sau ar kitiemis) kultūrinį sluoksnį. Ir nors Atlantidios astrasti taip ir ne-pavyksta, išeini bent kuriam laikui lyg antikinė vaza, sklidinas kultūrinės pilnatvės jausmo, apsaigės nuo saldaus iš midus atradimo pažado (ar padažo?).

Taip, pažadas šiuo atveju svarbus – tiek „Akropolyje“ su „Ermitaže“, tiek jų dvaisi atkartojančioje Navako parodoje. Tai – *Aukso amžiaus* pažadas. Aukso amžiuje vyraavo tai-ka ir harmonija, niekas nesendavo ir visi mirdavo ramiai. Gyveno visko pertekę, tekėjo neišsenkantis šaltinis, medžiai linko nuo laukinių vaisių gausos ir dieviško saldumo

medus sunkesi iš jų (kaip teigia *Wikipedia*). Is tiesų fajansinė santechnika (neišsenkančio šaltinio garantas) Navako dėka transformuoja į antikinių formų turėklą ar net kolonadą, aukso tviskantys kalėdiniai „obuoliai“, įkalinti plastmasiniame medyje, atrodo, tuo pratrūks gitarinėmis sultimis (juk visi žinome apie Dzeuso gebčių pavirsti auksu, prisiminkime, kaip jis apsireiškė Danajai garsiajame Rembrandto paveiksle...)

Vis dėlto atrodo, kad Navako aukso amžiaus versijoje, palyginti su „Akropoliu“ ar „Ermitaže“, yra

šiokia tokia paklaida. Panašu, kad Navakas nusitaikė į ribinį (ar lūžio) mitinio laiko virsmo istoriniu taškų, kai titanas Prometėjas atidavė žmonėms šventą ugnį ir supykęs Dzeusas leido Pandorai atidaryti skrynią su visomis įmanomomis negandomis.

Štai ta mitinio aukso amžiaus laiko degradacijos į istorinį, prosiškā „geležies amžių“ „akimirka“ ir tarpsta Navako parodoje. Apie tai signalizuoją šaižus skambutis *iPod* ir miniatiūriniaiame jo ekranelyje iš raidžių susidėliojantis žodis „error“, pranešantis apie klaidą tobuloje mi-

tinėje sistemoje. Toliau žiūrėdami į ta patį miniatiūrinį ekranėlį ir dėliodami iš įvairiausiaisiai šriftais įskūnijančiu raidžiu „žodį“, tarsi girdime tolimą griaustinio – įtūžusio Dzeuso ar prie olos prirakinto Prometėjo keiksmų – aidą (Navako gebėjimą skulptūriškai transformuoti ne tik tvarias medžiagas, bet ir erdvę, garsą, mintį, seniai pastebėjo Alfonsas Andriuškevičius (*Lietuvių dailė 1996–2005*, Vilnius, 2006, p. 141.), pavyzdžiu, kalbdamas apie garso pavertimą skulptūriiniu objektu, todėl nereikia stebėtis, jei skaitydami nebylu interaktyvū

keiksmą odij mintyse ji girdime). Tas (pra)keiksmas ataidi ir šviestuvo (i kurį, matyt, pavirto šventojo ugnis) šviesoje, kuri sklinda pro šviestuovo dangčio, padaryto iš plastmasinio kibiro, skylutes, iš kurių vėl susidėlioja ką tik aptartas sovietmečio Atlantidos palikimas – iš-
kalbingas keiksmą.

Auksiniai vaisiai-žaislai (sugestivuojantys ir vėlesnius istorinio laiko faktus, pvz., Kalėdas), trapūs ir dūžtantys, „antikinis“ turėklas, suręstas ant kartoninių dėžių, į kurias ir buvo supakuota fajansinė santechninė įranga (kojos prauvuvui), *nature morte*, sudėliotas iš „aukštosių kultūros“ nuolaužų, „trijos kolonose“, geriau įsižiūrėj, atpažistame banalius vazonus iš to paties „Ermitaže“ „Akropolyje“. O nedidukas monitorius lyg muziejuje transiliuoja šiandienos kultūros nuolaužų, atskirtų nuo kasdienių funkcijų, – suglamžytų popieriukų ir įvairiausią dangtelį – skaitmeninius atvaizdus.

Taigi erdvėje ir laike Mindaugas Navakas sukcentruoja dvi tarpu savyje kovojančias „stichijas“ – priverčia išgyventi mitinę aukso amžiaus griūties dramą ir kartu įkurdina mus sustingusioje muziejine (kapų) tyloje (erdvėje). Tačiau tai daro paradoksai, nes mitinė antikinė drama skleidžiasi čia ir dabar, o mes patys, mūsų buitis ir dabartis demonstruojama (virtualiose) vitrinose, tarsi sutrūniję prieš keletą tūkstančių metų išnykusiu kultūrų mumijos ar kultūros šukės.

Mindaugas Navakas. Ekspozicijos fragmentas

Ritualai

Linos Jonikės paroda „Žaidimai“ galerijoje „Artifex“

Justina Augustytė

Visai neseniai knygų „Šiuolaikiniai lietuvių dailininkai“ serija (Lietuvos dailininkų sajungos „Artserija“) pasipildė dar vienu vertingu ir kokybišku leidiniu, šiek tiek skirtu tekstilės menininkės Linos Jonikės kūrybai. Jo pasirodymą palydėjo paroda „Žaidimai“, veikianti galerijoje „Artifex“. Šią menininkę drąsiai būtų galima pastatyti gausių Lietuvos tekstilininkų pajėgų avangarde. Jonikės savito bražo darbai jau tapę kone chrestomatiniais ir juos nesunkiai atpažįsta kickvienas, bent kiek besidomintis lietuviška dailė.

Lina Jonikė savo kūriniuose derina fotografijos ir siuvinėjimo techniką. Didelio formato fotoatspaudus tekstilininkė padengia siūlų dygsnais, kartais pridengdama užfiksuočius objektus ažūrišku raštuotu drabužiu, kartais įmuturiuodama kūnus ir jų fragmentus į tirštų draperijų klostes. Ir šioje parodoje Jonikė ekspluoatoja savo pamėgtą

fotoatspaudo ir siuvinio derinį.

Galerijoje eksponuojami kūriniai – harmoningai surėstos didelio formato kompozicijos. Švari, išgrynta jų plastinė kalba neapsunkina per didelį vizualinės informacijos kiekių: neutrali atspalvių nuotraukose vietomis blykstelių aitrių spalvų dygsniai – raudonos lyg krauso lašeliai vyšnios. Subtilūs vaizdai lengvai suvartojamiai, o lakoniška darbų plastika ir dideli neužpildyti erdvės plotai sukuria meditatyvumą išpūdį.

Linos Jonikės kūrybai ir siužeto aspektu būdingas meditatyvumas, reflektivumas, šventumo pojūčio siekis. Menininkė dažnai pasitelkia sakralumo tematiką. Pakanka prisiminti jos liaudies skulptūrų interpretuojančią „Rūpintojelę“ ar nuogą figūrą vos slepiantį „Arnoto“ raštus. Liturgine simbolika įkrautos Jonikės kompozicijų spalvos – raudona ir auksinė. Šioje parodoje dėmesys sutelkiamas į banalų ir buitišką užsiemimą – vyšnių kauliukų spaudymą į stiklinę: fotografijose

fiksuojama nuobodžiavanti ir kau- liukus spjaudantį moteris (ar jos kūno fragmentai). Subtili vizualinė kūrinių raiška pakyla į kasdienišką

veiksmą iki estetizuoto ritualo, i pa- sakojimą įausdama sakralumo. Štai čia atsiveria ir ankstesnėje Linos Jonikės kūryboje apčiuopiamą kūno

dvilypumo idėja: žemiškas, materialus kūnas, kaip organizmas, ir nudaiktintas kūnas, tampantis ritualo įrankiu ar garbinimo objektu. Pastarasis sakralizuoto, poetika apipintoto kūno, kaip simbolio, vaizdinys išryškėja ir šioje ekspozicijoje.

Lygaus, plokščio fotoatspaudo ir faktūriško siuvinėjimo kontrastas sukuria dviprasmiską santykį. Sudysniuoti fragmentai vienu metu ir išterpia į pagrindą, ir nuo jo atsiplėšia, ir įsipina į kūrinių pasakojimą, ir tampa savarankiškais kompozicijos elementais. Taip kūrinių atsiveria ir kaip pasakojamos istorijos, ir kaip beveik abstrakčios kompozicijos. O fotografijose užfiksuočių kūno fragmentai netenka materialumo ir tarsi virsta savotišku peizažu, kuriuo pasišokinėdamos it stikliniai rutuliukai ritasi prisirpusios uogos. Taip, pasitelkdama žaidimo metaforą, tekstilininkė atveria gilesnius kūrinių prasminių sluoksnius, nurodančius į platesnius kultūros kontekstus.

Lina Jonikė. „Natiurmortas-žaidimas IV“. 2009 m.

Apsnigta ramybė

Parodos Antano Mončio namuose-muziejuje Palangoje

Monika Krikštopaitytė

Aš esu ŽIV, kaip pasakyti alytiškis menininkas Redas Diržys – žmogus iš Vilniaus. Todėl gan atsargai žiūriu į tai, kas výksta ne Vilniuje. Nors jei galéčiau, daug dažniau važinčiau į miestus ir miestelius, į parodas, plenerus ir projektų pristatymus. Gal tuomet būčiau mažiau ŽIV – t.y. persisotinusi centrelyje vykstančiais renginiams: ir tarpuose tarp jų norinti poilsio: gamtos, jūros – ne meno.

Tačiau derindama darbą su gyvenimu patraukiau į apledėjusį, todėl

mėjusi aš nebepatenku į tokias ir panašios veiklos tikslinę grupę... Būdama ŽIV – turėdama išankstinių nuomonę (mačiau praėjusių biegnalę ir iš jos nieko neprisimenu), ko gero, padariau klaidą (tai išaiškės vėliau) ir bandžiau apeiti ši triukšmingą renginį. Todėl pirmiau užsukau į A. Mončio namus-muziejų. Ten žuvo paskutiniai ketinimai vykti kur nors toliau. Čia mintims medžiagos radau daugiau, nei tikėjausi.

Kaip žinia, A. Mončio namuose-muziejuje viršutinis, antrasis, aukštatas yra skirtas pastovajai Antano

turi savo erdvę, juos galima apžvelgti judant iš kelių pusių. Švarios šviesios ekspozicijos atmosferą papildo garsai – muzika atliekama autentiškais A. Mončio moliniais šviliuose, sukurtu Donato Bielkausko (Donio, įrašyta Klaipėdoje 2002–2007 m.). Formų žaismas, spalvu dermė, iš susidomėjimo pirmokštėmis kultūromis kylantis kūnišumas, sumišęs su prancūžiškojo modernizmo instinktu tyrinėjimu, vilioja įsilaužyti, pasinerti. Muzika – medituoti. Regis, nuo 1999 metų, kai buvo atidarytas muziejas, viskas surado savo vietą taip tiksliai, kad būtų nebeįmanoma ką nors pajudinti. Vien dėl tos tobolos astutumų harmonijos į šiuos namus norisi užsukti dar ne kartą.

Pirmasis aukštasis, priešingai – kiek „nukankintas“ dažnai keičiamų parodų, akivaizdžiai trūksta šviesos. Čia tyro laikinumas. Šia prasme fotografija čia tinkta. Šiuo metu rodoma Arūno Kulikauskio ir Giedrius Liago fotografijų paroda. Abu viduriniosios kartos fotografai labai skirtinė, bendroje centinėje salėje juos sieja tik nuotraukų žanras – kelionės. Kulikauskas Meksikoje, Liagas – Indijoje. O šoninėse – kiekvienas savo. Kulikauskas pinhole technika fiksuoja Niujorke palikus stoviniuoti dviračius. Liagas užsiima fotopoezija serijoje „Ražienos“ (2009 m.) – brūkšnuoja nuotraukos pakraščius tokiu pat ritmu, koks užfiksotas tarp apsnigytų rašenų.

Apskritai visi trys Liago fotografijų ciklai perdėm skirtinį, kad kita kartą ji atpažinčiau, o jiems bendras akivaizdus ritmo pojūtis. Indijoje darytose nuotraukose į menamą penklinę (laiptai be pradžios ir pabaigos) muzikalai išsirikiuoja tai žingsniuojantys žmonės, tai ant virvės sukabinti džiūti skalbiniai. Tokia pat ritmiška jo serija „Tautinių portretai“ (2010 m.) turi ir ižvalgą – tvoros lentelės panašios į apibendrintą žmogaus pavidałą (beveik portretas) ir į krikštą. Eksponuojant tai po vieną, tai po keiliais įvyksta suvokimo pakitimas, atsiranda intriga. Jautiesi smagiai „apmauta“.

Arūno Kulikausko nuotraukas gana sudėtinga vertinti, nes susiduriu su keliais keblumais. Pirmiausia pernelyg daug raktazodžių, sustampančių su Gintauto Trimako kūryba: pinhole technika, dviračiai, paliktas matomas nuotraukoje skaidrės rėmelis. Niekas atskirai Trimakui kaip ir nepriktuso, bet trys sutapimai jau kelia šiokią tokia abejonę. I tai užsimerkus, dviračiai Palangai tinka, net kai jie ramsto Niujorko sienas ir stulpus. Tai apie laukimą ir menamas judėjimo trajektorijas. Argi visas pajūris ne apie tai? Bent jau žiemą.

Kita Kulikausko rodoma serija „Meksika“ (2007–2009) įdomesnė jau vien tuo, kad čia „išradinėjamas dviratis“ verčia iš naujo susimastyti apie tai, ką veikia fotografija. Me-

Antanas Mončys. „Vėžlys“. 1956 m.

Arūnas Kulikauskas. „Niujorko dviračiai“. 2009 m.

itin ramų pajūrį. Ketinau aplankytį Klaipėdos parodų rūmuose vykstančią „Jaunuuj Europos kūrėjų bienalę“, kuri žadėjo drąsius debiutus. Renginys buvo stipriai reklamuotas. Vilniuje net pasirodė nemokamų atviruko su kelias reprodukuotais kūriniais. Šie panėšėjo į jau matytą ir išpopuliarintą (7-ojo deš.) meną – tai pirmoji persigalvojimo priežastis. Prisiminus

Mončio dovanotų kūrinių ir kitokio palikimo ekspozicijai, o apatinis, pirmasis, – keiciamoms parodoms. Apatiniamame pastaruoju metu daugiausiai rodomas fotografijos parodos. Viršutinė ir apatinė salės skiriasi kaip žemė ir dangus. Viršutinioji gerai apšviesta pro stoglangius sklindančios šviesos, ekspozicija gerai apgalvota – palyginti mažoje erdvėje įvairiapusiskai pri-

ninkas fiksuoja šventyklas ar ritualines vietas – t.y., galima sakyti, turistinius objektus. Komponuoją išgi primityviai – į centrą. Tačiau tos vietas fiksuojamos tuščios, be turistų ir ilgai eksponuojant. Veiksmas gaunamas rituališkas, nors jei sekume fotografijos ištakas, būtent taip ir buvo elgiamasi pradžioje – tik svarbi vieta (ar asmuo) nusipelno dėmesio ir ją reikia pristatyti pagarbai. Gaunamas keistas efektas – toks jausmas, lyg jis perfotografuotų visai ne Meksiką, o kokio nors seno albumo reprodukcijas. (Kas mokėsi Vilnius dailės akademijoje, būtinai prisimintų Alfredo Širmulio rodytas stiklines skaidres). Vaizdas lyg ir senas, objektas taip pat, būdas irgi, tik viskas vyksta kažkodėl dabar. Akimirkā pasimetė lai-

daugybę pamästymų fotografijos temomis – likau labai patenkinta ir nustebusi, kad mažas miestukas gali „laikyti lygi“, ypač kai Vilniuje nemaižai parodų ar projektų su bet kokių lygiu stipriai prasilenkia. Galvoje turiu, pavyzdžiu, Romualdo Požerskio nesenai išleistą albumą „Miražų dosjė“, kur kraupus ne tik pačios fotografijos supratimo, bet ir vyriškos savivokos regresas – moteris vaizduojama deformuota, fragmentuota (be veido, tik lyties bruozai), ir man net nepatogu būtų gilinti, kokią fotografo būseną tai atspindi. Kyla klausimas, ar menininkas nieko neskaitė pastaruosius dešimt metų? Dėl tokio leidinio gaila net vienos eilutės spaudejo, bet kodėl šis albumas publikuotas už mokesčių mokėtojų (ir ma-

Giedrius Liagas. „Vartai“. 2009 m.

Klaipėdos meno lauko (aktyviausiu grandžiu) kryptingumą meno populiariinimo link – kai norima meną padaryti suprantamesnį ir siekiama įtraukti miestelėnus, pavyzdžiu, tapanti didelę skerdieną drauge, – mano entuziazmas dar labiau atlėgo. Juk tuomet jau susido-

statyta menininko kūryba (piešiniai, molinės šviliuose, kaukės iš perdirbtų daiktų, skulptūros, koliažai) ir asmeninių artefaktų (dokumentų, užrašų knygutės puslapiai kopijos, kelios nuotraukos, menininko marškiniai ir sandalai).

Neperkraunant instaliuoti objek-

Antanas Mončys. Ekspozicijos fragmentas

ke ir tas krytis tampa pagrindiniu efektu, išlaikančiu žiūrėtojo dėmesį. Tik nežinau, ar tai gryna mano išvedžiojimai, ar toks ir buvo menininko sumanymas.

Bet kokiui atveju, Palangoje atradus dvi parodas: vieną itin kokybišką ir elegantišką, kitą – keliančią

no) pinigus? Ar tai nerodo bendros sistemos impotencijos?

Sniegas tirpsta, su pavasariu daugėja nesusipratimų, ištaigas ir redakcijas pasieka vis daugiau pakruokus pranešimų. Virsmo metas... Po jo vėl ateina ramybė. Bent jau iki kito virsmo.

Kultūra teka laisvai

Pokalbis su Jaceku Dehneliu

Vienas Vilniaus knygų mugės svečių buvo lenkų prozininkas, poetas, vertėjas Jacekas Dehnelis (g. 1980). Penkių prozos ir tiek pat poezijos knygų autorius mugėje pristatė lietuviškai išleistą savo knygą „Lialė“ (vertė Birutė Jonušaitė). Vienas originaliausiu lenkų prozos pastarųjų metų kūrinių „Lialė“ jau išleista Vokietijoje, Italijoje, Izraelje, Kroatijoje, Slovakiuje ir Vengrijoje. Lenkijoje knyga apdovanota prestižiniu apdovanojimu – „Paszport Polityki“. Jacekas Dehnelis taip pat tapo ir piešia, yra „Zachętos“ galerijos tarybos narys, kelerius metus vedė televizijos kultūros laidą „Łossskot“. Perskaitęs debiutinę Dehnelio knygą „Paraleliniai gyvenimai“ („Żywoty równolegle“), Czesławas Miłoszas rašė: „Jaceko Dehnelio atveju turime reikalą su visiškai nepriklausomu nuo dabar privalomos mados žmogumi“.

Romanė „Lialė“ prikeliate savo vaikystę. Koks vaikas buvo Jacekas Dehnelis?

Mano šeimoje susitiko dvi tendencijos – patriarchalinė ir matriarchalinė. Patriarchalinė mano tėvo šeimoje nebuvó diskutuojama, tik duodami nurodymai, o vaikai traktuojamai kaip pavaldiniai. Mamos šeimoje visada vyravo matriarchatas, tos šeimos moterys buvo stipresnės ir turėjo ką pasakyti, tai atspindėjo ir santykiai su vaikais. Jie buvo traktuojami kaip asmenybės, su kuriais kalbama, į kurių nuomonę išklausoma. Pirmosioms savo gyvenimo metus praleidau senelės šeimoje, vėliau juose būdavau per atostogas, šventes, savaigalius, augau labai tolerantiškoje, dialogui su vaiku atviruoje atmosferoje. Todėl buvau siaubingai ne pagal metus protinges berniukas, nes buvau ištikinės, kad su vaikais reikia kalbėtis kaip su lygiais. Žinoma, kartais pasitaikydavo ir diskusijų, kuriose vaikų dalyvavimas buvo nepageidautinas. Tada mus išprāšydavo į kitą kambarį. Bet dažniausiai sėdėdavome prie stalo ir klausydavomės visų pokalbių apie meną, kultūrą, politiką ir pan. Tai ugđė intelektualiai, nes vaikas, kuriam šešeri ar aštuoneri, labai nori įžengti į suaugusiųjų pasaulį, juk suaugusiųjų imitavimas yra svarbi žaidimų dalis. Tad mes labai sparčiai mokėmės suaugusiųjų pasaulio. Pagrindinė vaikystės figūra, manau, buvo mano senelė Lialė, tiksliau, Helena, – stipri asmenybė, valdinga, bet kartu apdovanota didžiuoliu humoru jausmu ir talentu pasakoti istorijas. Idomu, kad jি turėjo kalbėjimo, o ne rašymo dovaną. Daug metų ji dirbo radijuje, rašė feljetonus, radio pjeses. Vėliau radau tuos tekstuose ir paaškėjė, kad juose visai nėra to žavesio, kurio pasižymėjo mums pasakotos istorijos. Senelė turėjo būtent kalbos, gražaus pasakimo dovaną, todėl viskas atrodė spalvingiau, gyviau. Užrašyta isto-

rija prarasdavo patrauklumą. Tuose nesibaigiančiuose senelės pasakojimuose pagrindinė vieta buvo skirta jos gyvenimo istorijoms, įvairiems anekdotams, bet daug perpasaikojo didžiųjų kultūros tekstu – antikinių tragedijų, Shakespeare'o dramų, Stendhalio ar Balzaco romanų, juos senelė mums paprasčiausiai perpasakodavo kaip istorijas, vykusias Kelcuose ar Lisove, panašiai kaip garsių filmų – „Kasablanca“, „Šuniškas pasaulis“, „Mirties vardas Engelchen“ ar „Raudonoji smuklė“ su Fernandeliu – siužetus. Daugumą tų kūrinių perskaičiau ar pamačiau daug vėliau, bet iškart juose atpažindavau kažką „sava“, kai kurių nemačiau ir neskaičiau iki šiol. Visa tai susiliejo į amalgamą, beje, „Lialėje“ visa tai galima išgirsti ir pamatyti.

Kokią įtaką Jūsų vaizduotei turėjo Gdanskas – vieta, kurioje praleido te pirmuosius metus?

Tautiskai neapibrėžta Gdansko praeitimi, vokiečių įtaka susidomėjau daug vėliau, skaitydamas Huelle's ir Chwino knygas, pamažu suvokdamas, kad pats esu kilęs iš etniškai labai mišrios šeimos. Daugiau įtakos man turėjo maža miesto dalis Oliva, dar daugiau – trys ar keturi kvartalo namai netoli miško. Priešais namą, kuriamo buvo mano senelės butas, buvo didelis sodas, kurį ji prižiūrėjo ir kuriamo augo daug gražių gėlių. Tarp gėlynų augo du milžiniški itališki riešutmedžiai ir trešė, būtent po šiai gražiai medžiai praleidau didžiąją vaikystės dalį. Iškart už tvoros prasidejo milžiniška miško siena, ten eidavome pasivaikščioti. Kita kryptimi, pro XX a. pradžioje statytus namus, eidavome į Olivos abatų parką, ten lesinome antis. Toks mažas pasaulio gabėlis, toks savas, tai ir yra Oliva.

Skaitydamas „Lialę“ pagalvojau, kad knygos paantrastė galėtų būti „Prarasto laiko beieškant“. Mégsta-te Prousta?

Mégstu. „Prarasto laiko beieškant“, žinoma, yra puikus ciklas, ankstesnė Prousto sumanymo versija „Žanas Santėjis“ („Jan Santeuil“) man taip pat patiko. Taip atsiskito, kad paskutinio „Prarasto laiko beieškant“ tomo vertėjas buvo pirmasis mano senelės vyras. Ji daug kartų miniu „Lialėje“. Tai Julekas, tiksliau, Julianas Rogoziński. Be abejo, tai viena tų knygų, kurios mane suformavo. Mažai kas pastebi, kad ji pasižymi ne tik ypatingu jautrumu, bet ir didžiu humoro jausmu, nors ir joje, man regis, pasitaiko silpnėsi fragmentų, kurios Proustas ramiai galėjo sutrumpinti. Bet tai buvo susiję su jo maštymo būdu, jutimu, todėl nesutrumpino, ir gerai.

Skaitydamas „Lialę“ supratau, kad jau laukiui kitos Jūsų knygos. Ta kita prozos knyga tapo romanas

„Balzakiana“, kuriuo, manau, nustebinote ne tik mane. Kodėl manote, kad verta pasitelkti Balzacą, kai nori papasakoti apie šiuolaikinę Lenkiją ir lenkus?

Balzacas preparavo visuomenę. Tam tikru momentu mane tai pradėjo dominti ir nusprendžiau balzakiškai pažvelgti į šiuolaikinę lenkų visuomenę. Tas pjūvis, žinoma, neišsamus, nes keturiose trumpose apysakose neįmanoma aprépti visumos, kaip kad tai darė Balzakas šimte keliasdešimtyje savo ciklo tekstu. Man buvo įdomu pažvelgti į visuomenę kapitalistiniu permanentu laikais, kai pagrindiniu vardikliu tapo pinigai: kasdien stebiu, kokie svarbūs yra pinigai, kaip dažnai jie tampa žmogaus padėties rodikliu, tuo, kas apibrėžia jo vertę. Viename visuomeninių portalu „Mūsų klasė“ užsiregistravo milijonai lenkų, jie po daugelio metų randa savo mokyklos draugus. Idėdami nuotraukas, rodydami save, jie rodo tai, ką turi geriausia (tarsi krištolinis indus bufete) – kelionių po užsieni, automobilio, namo, vaikų nuotraukas. Tie, kurie neturi nieko, deda vaikų nuotraukas. Labai įdomi visuomenės dvasinio gyvenimo medžiaga. Be to, žinau daug autentiškų istorijų, labai balzakiškų, arba apie savo pažįstamų šeimąs, arba kur nors nugiristas. Nusprendžiau, kad būtent tokiu raktu galima tą visuomenę atrakinti, parodyti, kad Balzaco metodas pasiteisina mūsų dienomis būtent kaip tyrimo instrumentas, kaip visuomenės analizės metodas.

Kas patinka labiau – fotograuoti pačiam ar rinkti senas, kažkieno kito padarytas nuotraukas?

Pirmaisiais esu kolekcionierius. Kolekcionierius tam tikros dvasios būsenos ar defekto prasme, nes turia trūkumą, kaupėjo savybę supirkinti, kaupė daiktus. Tai ne kokie nors vertingi antikvariniai daiktai, nes jų negalėčiau išpirkti, bet dažniausiai senenos, tikrovės atplaišos. Nuotraukos yra arčiausiai to idealo, nes jos arčiausiai gyvenimo. Iš to atsirado „Fotoplastikonas“ – naujausia prozos knyga, kuri susideda iš nuotraukų ir šimto trumpų tekstu (šiek tiek esė, šiek tiek potinės prozos), bandančių parodyt

tai, kas slypi nuotraukose, kas iš pirmo žvilgsnio mums neakivaizdu, bet kas atveria vartelius į kokią nors istoriją, pasakojimą, dažnai diskretišką. Tai viena mano mėgstamiausiu pramogų – nuodugniai, nepatikliai apžiūrinėti nuotraukas. Daug vaikystės valandų praleidau vartydamas dailės albumus ir, ko gero, tada išmokau apžiūrinėti detales. Esu trumparegis. Sako, kad tai veikia pasaulio suvokimą, į visą žvelgių per detales. Todėl tie tekstai dažnai atsiranda iš menkos detalės, kuri išauga į visą istoriją, kartais tikrą, kartais išgalvotą, įvairiai pasitaiko.

Jei įsivaizduotume Jūsų fotografinių portretų, kuris atskleistų kuo daugiau Jaceko Denhelia vidinio pasaulio, kaip būtumėt apsirengęs, kokiam fone stovėtumėt, kokie daiktai būtų toje fotografijoje?

Jei imsite tipiškas fotografijas, kurios spaudinamos ant knygų viršelių ar žiniasklaidoje, tai jose esu arba kaip rašytojas – knygų fone, arba vilkiu drabužius, kurie fotografas atrodo įdomiausiai – surduota, su laikrodžiu grandinėle, esu su lazdele. Žinoma, aš taip ir rengiuosi iš tikrųjų, bet kiekvienas rūbas yra tik vienas iš daugelio, nes juk lankau ir treniruočių salę, kur vilkiu paprastus šortus ir marškinėlius, tapydamas apsilanku nešvarų švarką, o rytais po namus vaikštau su chalatu... Mano chalatai keistoki: turkų kafanas, japonų kimono, siuvinėti kurdiški marškiniai. Dažnai rengiuosi tiesiog išprastai, visomis prasmėmis, kad ir savo vaikino drabužiais. Galima manė nuotraufuoti dėvintį kiekvieną drabužių, kiekvieną kart vis su kitokiais priedais, ir visada tai bus tik dalinis vaizdas. Tą patį galima pasakyti apie kiekvieną iš mūsų. Tad neduosi vienos įsivaizduojamos nuotraukos, nes niekas neturi tokio „vieno veido“. Jis visada bus išgalvotas, nes tada atsisakoma kitų asmenybės aspektų, įpročių, sumanymų ir pan.

Kaip jautėtės televizijos laidos vedėjo vaidmenye ir ką Jums davė ta televizinė patirtis?

Vidutiniškai jaučiausi, juolab kad dirbau kartu su dar dvieju vedėjais, kurie labai skyrėsi nuo manęs, nors ir buvo simpatiški. Neslėpsiu, kad man televizijos laidos apie kultūrą idealas yra kalbančios galvos, bet galvos, kalbančios taip, kad negali atsitraukti nuo televizoriaus. Beje, remanau, kad turiu tokia dovana. Bet ta laida buvo visai kitokia, dinamiškesnės prigimties, prie scenario sugalvoto siužeto visada buvo prijungiami įvairūs kultūros įvykiai, kuriuos mes aptardavome, – knygos, plokštelių, spektakliai, koncertai. Ką man tai davė? Trejus metus davė finansinį stabilum, davė taip pat pasitenkinimą, kad į televiziją įvedžiau tam tikrus mane dominančius dalykus, kurie galbūt antraip televizijoje visai nebūtų pasirodė, ir,

pagaliau, davė man kalbėjimo priešais kamerą laisvumą. Dar tai buvo įdomus nuotykiis, nes turėjau galimybę kalbėtis su daugybe žmonių, iškilii kultūros kūrėjų, tokii kaip Andrzejus Wajda, Dubravka Ugrešić, Michałas Nymanas ar Peteris Greenaway'us. Be „Łossskot“ tikrai jų nebūčiau pažinęs. Juk dar viko užkulisiniai pokalbiai, dažnai daug įdomesni už tuos, kuriuos vėliau matė žiūrovai.

Visai neseniai rašytojai kruopščiai slėpė savo seksualinę orientaciją, nors visi žinojo, pavyzdžiu, apie Iwaszkiewicziaus, Lechonio, Andrijewskio ar Stryjkowskio homoseksualumą. Jūs nusprendėte atskleisti. Ar tai buvo sunkus sprendimas?

Žinoma, orientacija buvo slepiama, bet tik homoseksuali, nes heteroseksuali buvo visiškai aikaizdi. Matyt, tai laiko klausimas, po 1989-uju Lenkijoje atmosfera šiuo požiūriu tikrai pasikeitė. Nors Lenkija ir yra homofobiška šalis. Tačiau visada gali būti blogiau. Iš to, ką išgirdau, Lietuvoje yra blogiau, bet negalima lyginti su situacija tokiose šalyse kaip Iranas ar Uganda. Kad Lenkija vis dar yra homofobiška šalis, daugiausia kalta Bažnyčia, kuri šiai klausimais elgiasi visiškai skandalingai, nors dar ir nepasiekė to, ką evangelikų, anglikonų ir katalikų misionieriai padarė Ugandoje. Tad visada gali būti blogiau. Aš buvau vienas iš negausių kultūros kūrėjų, nors ir ne pirmasis, kuris prisipažino. Vėliau prisipažinus skirtinguose sluoksniuose buvo vis daugiau. Nedariau jokio speciaus coming out, jokio interviu žurnalui, esą „štai aš esu gėjus“, nes man tai atrodo gana dirbtinai ir groteskiškai. Paprasčiausiai rašiau meilės ciléraščius, kurie, suprantama, buvo skirti vyrams. Keli ir moterims, nes kuri laiką draugavau su mergina ir keliis ciléraščius skyriaus jai, bet daugiausia tekstu skirta vyrams. Iš pradžių tuose ciléraščiuose keičiau galūnes, paskui pagalvojau: „Po velynių, rašau savo skaitojojams ir kalbu apie labai svarbius dalykus, tai ką, turiu jiem meluoti?“ Tai negarbinga. Kodėl? Kad kažkas supys, gal kelios mano tetos (čia klydu, jos visai nesupyko), šeimos nariai? Pagalvojau, kad rašytojas turia garbingai elgtis su savo skaitojais, nes skaitoja išlaiko, rašytojas jiems atsiveria kalbėdamas apie labai intymius dalykus, ir stai-ga turia meluoti, nes visuomenė tai yra nepriimtina? Na, nereikia persistengti. Pasirodė, kad žingsnis, kurio taip bijoja, galiausiai nebuvotoks, o jo pasekmės – ne tokios, kokių laukiau. Žinoma, internete kartais paskaitau šlykščių homofobiškų komentarų, bet tokia yra interneto prigimtis, žmonės ten košmariškai burnoja, nes jaučiasi anonimiškai. Jei nebūčiau gėjus,

Patriotizmo turgus

Krësle prie televizoriaus

Nuo televizijų dar galiu pabėgti, bet nuo žinių niekaip. Kelintą mėnesį didžiausia lietuviškų žinių žvaigždė yra Seimo narys Linas Karalius ir jo kelionės po Aziją. Vodeliškas gražuolis persekiota visur – ir televizijoje, ir intername, ir per radiją. Išgirdęs, kaip jis kalba, pagalvojau, kad būtų daug geriau, jei Karalius nuolat keliautų aplink pasaulį, o ne dirbtų Seime. Įsivaizduokite, kiek daug jis gali pagadinti, jei višalaik sėdės darbo vietoje. Seimo komandiruotas i platū pasaulį, pa-kenktu tévynei mažiau. Kai visą die- ną tik ir girdžiu apie Karaliaus nuo-tykius, nusprenčiau pasidométi seimūno biografija. Pasirodo, ir sa-vo pavarde jis pakeitė į gražesnę, ir jokių moksly nėra baigės, ir spėjo iš-keisti prisikėlielį frakciją į krikščionių, nors, kaip supratau, yra budis-tas. Oficialioje Karaliaus biografijoje, kuri pateikiama Seimo tinklalap-je, radau nuostabią frazę: „Darbas reklamos srityje išlaisvino jo kūrybių potencialą.“ Man regis, ji vis-ka paaškina. Ne tik apie Karalių.

Karaliaus ir į jį panašios istorijos – fonas, kuriame minėsime Nepri-klausomybės dvidešimtmetį. Pir-miausia LTV, bet ir kitų televizijų Kovo 11-osios programa mirga iš-kilmingais posėdžiais, eitynėmis, paradais, mišiomis, koncertais ir tautinių šokių rateliais Katedros aikštėje bei kitokiomis kolektyvinio patriotizmo apraškomis. Perfra-zuojant tokios brangios lietuvių širdžiai laidos pavadinimą, tiesiog pa-triotizmo turgus. *BTV (11 d. 15 val.)* parodys Vytauto V. Landsbergio fil-mą „Visa teisybė apie mano tévą“ (2003), *LTV (11 d.)* žada kelias premjeras – Giedrės Žickytės do-kumentinį filmą apie Vytautą Land-sbergį „*Laisvés džiazaus*“ (19 val.) ir Editos Mildažytės bei Ramunės Sa-kalauskaitės „*Algirdas Brazauskas: liudijimai*“ (18 val.).

Atvirai prisipažinsiu – pradedu įtarti, kad šiuolaikinio lietuviu as-menybės susidvejinimas gali pralek-ti net šizofrenišką *homo sovieticus*. Kovotojų už laisvę ir nepriklasomy-bę tauta kažkodėl nori gyventi pri-mityvaus nacionalizmo priplėkusio-je uždaraje, homofobiškoje šalyje, bet kartu ir būti Europos piliečiai, tiksliau, mėgautis įvairių ES fondų teikiamais finansais. Būti krikščionis, nacionalinėmis vertybėmis,

sukčiai, nebaudžiami meluoti, gar-binti ekonominio liberalizmo idé-jas ir lieti krokodilo ašaras dėl skur-dinamos tautos. Ir dar tikėti, kad visa tai galima natūraliai suderinti.

Tačiau už vieną nacionalinės televizijos idėjų jai galima tili padé-koti. Turin galvoje nuo pirmadienio (*kovo 8–11 d. 20.40*) keturis vakarūs *LTV2* rodoma Jono Meko kroniką „*Lietuva ir SSSR žlugimas*“. Gal žiūrėdami istorinius kadrus pri-siminsme ir save bei anuometinius kilnius troškimus. Vis geriau, nei prisipažinti, kad ne marsiečiai ar ru-sai pasodino Seime karalius ir va-linskus.

Visokie jubiliejai, metinės ir iš-kilmės man siejasi su klausimais, ar viskas galėjo būti kitaip. Ar žmo-gus gali radikalai pakeisti savo gy-venimą? Paradoksai iš šiuos klausimus nuolat sau atsakinėja Woody Allenas. Šiąnakt (*5 d. 23.45*) *TV3* primins jo filmą „*Melinda ir Melin-da*“ (2004), kuriame iškyla beveik visų režisieriaus filmų motyvai – ta-patybės paieškos, svarstymai apie moralę, meilės peripetijos. Filmas prasideda keturių Niujorko intelek-tualų susitikimo lietingą vakarą sce-na. Du rašytojai pradeda kalbėtis apie žmogaus prigimties dualizmą, kurio simbolis – teatrinių kaukė, tiksliau, dramos ir komedijos kon-vencija. Taip gimsta pasakojimas apie skirtingus tos pačios moters Melindos likimus, kurie vis dėlto la-bai priklauso nuo atsitiktinumo. Matyt, esmė ta, kad viena Melinda žiuri į pasaulį dramatiškiau, kita labiau linkusi gyventi viltimi. *LTV (11 d. 23 val.)* parodys kitą, 1987 m. sukurta Woody Alleno filmą „*Rug-sejus*“. Prisipažinsiu, jis man labiau prie širdies. Gal todėl, kad prime-na čechoviškas dramas, kuriu motyvų taip pat gausu Alleno filmuose. Jis mėgsta garsiąjį situaciją, kai herojai geria arbatą nesuvokdami, kad dūžta trapūs jų likimai. „*Rug-sejus*“ – vienas liūdniausiu Alleno filmų... Savaigaliai Lein (Mia Far-row) namuose susirenka draugai ir giminės. Kiekvienas jų įsimylėjęs, bet ne tą žmogų, su kuriuo yra arti-mas. Tikriji jausmai lieka giliai pa-slėpti iki akimirkos, kai paaškėja, kad namų reikia parduoti.

Apie tikras vertėbes prabilis ir vie-nas geriausiai šios savaitei filmų. Tai amerikiečių nepriklasomumą Jo-

nathano Daytonu ir Valerie Faris „*Mažoji mis*“ (*TV3, 6 d. 22 val.*), prieš kelerius metus sulaukusiu ne vieno svarbaus apdovanojimo ir palankių vertinimų. Filmo herojai yra Huve-rių šeima. Vadina mieji vidutiniai amerikiečiai. Tėvas Ričardas (Greg Kinnear) sukūrė 9 žingsnių meto-dą. Pasinaudojės juo, kiekvienas žmogus gali realizuoti save ir pa-siekti sėkmę. Nors tėtis yra meto-do fanatikas, akivaizdžiu jo sėkmės įrodymų nematyti. Sūnus Dveinas yra tokio amžiaus, kai privaloma maištauti ir garbinti Nietzsche. Jis priėmė tylojimo ižadus. Aštuonerių metų dukrelė Olivija (Abigail Bres-lin) svajoja tapti mažaja mis. Sene-lis (mégastamas Alleno aktorius Al-añas Arkinas) erotomanas gyvenimą pajairinė heroinu. Motina Šeril (Toni Colette) suprantai ir guodžia visus. Kad būtų dar sunkiau, ji pri-glaudžia savo broli Frenką. Prous-to gerbėja, homoseksualistą, ku-riam nepavyko nusiužudyti. Štai tokia kompanija išsirengia išklypu-siu geltonu autobusu i Kalifor-niją – mažosios mis rinkimus. Kaip ir kiekvienam keliuo filme, juos iš-tiks daugybė nenumatyti atsitiki-mui, bet galiausiai triumfuos tikro-sios šeimos vertybės, nors finalas bus visiškai netiketas. Filmas šmaikšciai polemizuoją su amerikietišku ver-tybių mitu. Seniai svajoju apie pa-našų lietuvišką filmą, kuris įtikina-mai parodytų, kad verta padėti vieni kitiems, būti kartu ir priimti kitus tokius, kokie jie yra.

Mažų žmonių Ameriką, tik jau visaip kitaip, savo režisutame fil-me „*Dingusioji*“ (*TV3, 7 d. 21.30*) ro-do populiarus aktorių Benas Af-fleckas. Jis perkelia į vieną niūriausiu Bostono kvartaļu Dorchester, kurio gyventojai jau seniai nebeturai sva-joniu. Vieňą naktį čia dingsta ket-verių metų mergaitė Amanda. Pri-vatūs detektyvai Patrikas (Cassey Affleck) ir Endžė (Michelle Mon-aghan) iš pradžių neroni imtis by-los. Juos įtikina mergaitės teta. Kur nuves Amardos paieškos? Kokios niūriūs policijos paslaptys jiems at-sivers? Filmas – ne iš geriausiu, re-žisieriui būtu galima pareikšti daug priekaištų, bet „*Dingusioji*“ turi sa-votiškų sasajų su pastaruju mėnesiu lietuviška atmosfera ir visaip ziniask-laidos interpretuojama „pedofilijos byla“, kuri, kad ir kaip būtų, daug

„Narkotikų prekeiviai“

pasako apie šiuolaikinę lietuvių vi-suomenę ir jos pasamonėje glūdin-čias baimes bei troškimus. Štai by-lai analizuoti reikėtų tokio rašytojo, koks yra Dennisas Lehane'as (g. 1966). Jo knyga tapo „*Dingusios*“ pagrindu. Ir ne tik jos, bet ir kitų garsių filmų – Clinto Eastwoo-doo „*Mistišės upės*“ ir jau Lietuvoje rodomas Martino Scorsese „*Kuž-desių salos*“.

Pabaigai – trys jau klasika laiky-tini filmai, kurių taip pat siūlyčiau nepraziopoti. 1984 m. sukurta Al-gimanto Puipos drama „*Moteris ir keturi jos vyrai*“ (*LTV, 6 d. 23 val., 7 d. 11 val.*) beveik iškart tapo sa-votišku lietuviškuo kino stiliums eta-lonu. Neringos smėlynuose besiru-tuliojanti meilės ir išlikimo drama pasižymi minimalistu, bet meta-forų prisodrintu vaizdu, o vyru ir moterų santykiai filme iškalbingai apibūdina lietuvių požiūrį į seksą, erotiką ir giminės pratęsimą.

Briano de Palmos „*Žmogus su-randu*“ (*TV3, 6 d. 00.05*) dabar jau yra kultinis, vienas svarbiausiuu gangsterių filmo žanro istorijoje, dažniausiai minimas kartu su Fran-ciso Fordo Coppolos „*Krikštati-viu*“. Nors jie ir skirtingu – Coppola mafiją mitologiuoja, De Palma – demitoligiuoja. Taip buvo ne vi-sada. Rašytojai Kurtas Vonnegutas ir Johnas Irwingas iščijo iš filmo per premjerą Niujorke, nesulaukę pa-baigos, cenzūra filmą iškarpė (re-žisieriui teko triskart permontuoti filma), o kritikai suko nosi. Iš pra-džių tai turėjo būti 1932 m. Howardo Hawkso filmo – fiktyvios Al Capone's biografijos – perdirbinys. Bet kūrėjai veiksmą perkélė į 9-ojo dešimtmečio Majamį, herojumi pa-sirinko gangsterį, kurio šaknys ku-

bietiškos. Tonis Montana patenka JAV kartu su kitais Fidelio Castro režimo išlaisvintais iš „Laisvės salos“ išeiviais. Jis nori valdyti kokaino rinką. Vienas scenarijaus bendraau-toriu buvo tada dar tik scenaristas Oliveris Stone'as. Jis ištyrinėjo po-licijos archyvus, susitiko su FTB agentais, kontrandininkais, pre-keiviais, narkomanais. Scenarius buvo toks tikroviškas, kad kubiečių bendruomenė jo išsigando. Todėl filmavimą iš Floridos reikėjo perkelti į Kaliforniją. Pagrindinis vaid-muo buvo patikėtas Alui Pacino, nors labiausiai jo siekė Johnas Travolta. Michelle's Pfeiffer, ji vaidina Tonio mylimą, nenorėjo nei reži-lierius, nei Pacino, todėl filmavimo aikšteliuje jai buvo nelengva. Filme 207 (arba 218 kartų, gerbėjai nesu-taria) skamba žodelis *fuck*. (Taigi Emiliui Velyviui dar yra ko siekti.)

Po dylikos metų (1995) pasiro-dę Spike'o Lee „*Narkotikų prekei-viai*“ (*TV3, 11 d. 00.30*) – dar vienas žvilgsnis į narkotikų mafiją, tiksliau, žvilgsnis į žmones, kurie prekiauja narkotikais gatvėse, yra žemiausiai jų grandis. Būtent toks devyniolik-metis filmo herojus Straikas. Jis mėgsta šokoladinių pienų ir žaidžia traukinių modeliais. Jam pažada-mas „aukštesnis postas“ organizacijoje, bet Straikas už tai turi nužu-dyti kitą platiną. Po šio mirties Straikas iškart tampa įtariamuoju. Tik policininkas Rokas (Harvey Keitelis) ižvelgia šį tą daugiau. Lee žengia panašiu keliu kaip De Palma – atima į savo personažų gangsterių bet kokią charizmą, nors kartu su Keiteliu personažu ir bando juos suprasti.

Jūsų –

JONAS ŪBIS

ATKELTA IŠ 8 PSL.

man kliūtų, kad pavardė nelenkiš-ka, arba kad esu žydas, nors nesu (nežinau kodėl patekau į „antile-nkiškų žydų sąrašą“, itariu, kad ten atsidūriau dėl dviejų priežasčių – nelenkiškos pavardės ir todėl, kad verčiau Osipą Mandelštama), kliū-tų už tai, kad esu negražus, kvalas, už bet ką. Bet esu gėjus, todėl kliū-tua už tai. Man būti gėjumi yra na-tūralu, o įvairios meilės atmainos tikrai yra pats natūraliausias ir gra-žiausias dalykas, koks mums apskri-

tai tenka gyvenime, tad nuspren-džiau, kad nėra ko slėpti ir meluoti apie tokius svarbius dalykus. Ir, ma-nau, tai yra gerai.

Jei užsimonėtumėt parašyti prozos ar poezijos kūrinį apie Vilnių, nuo ko pradėtumėt?

Na, tai mane pagavot... Bet galiu papasakoti, koks buvo mano pirmas stiprus Vilniaus vaizdinys. Ėjome iš viešbučio, kuris yra už senamiesčio ribos, link Aušros vartų, ir pirmas iš senamiesčio išeinantis sutiktas žmogus buvo barzdota moteris. Manau, kad tai susiję su hormonais,

ta ponia apskritai atrodė gana keis-tai. Taigi toks buvo mano pirmas su-sidūrimas su nežinomybe, nes Vil-nius mums visiškai nepažįstamas miestas, o moteris su barzda įeinant padarė stulbinantį išpūdį. Paskui pamatėme senamiesčių, kuris prime-na Lenkijos rythus, nes panašių na-mų, pastatų (žinoma, ne identiškų) yra Liubline, Zamostėje, Chelme, Žešuve, o Sandomežo rotušė, pa-vyzdžiu, turi panašų į atstatytos Že-mutinės pilies atiką. Lenkijos rytuose ir pietryčiuose išliko panašus architektūrinis mastumas ir specifi-kas užstatumas, tokis, kad iškart

žinai: netrukus bus cerkvė, iškart po-jos – sinagoga, o jei ne sinagoga, tai vieta, kur stovėjo sinagoga, o cerkvė tikriausiai buvo perstatyta į kat-alikų bažnyčią, o jei katalikų baž-nyčia, tai ji tikrai bent trumpai buvo cerkvė. Vilniuje matau kažką, ką pažistu iš Lenkijos, ir čia jaučiu tam tikrą giminystę. Nenorėčiau pada-ryti baisaus imperiškai nusiteikusio nacionalistinių stereotipų apimto lenko išpūdį, paprasčiausiai matau tam tikrą tų žemų vientisumą. Ne-turiu omenyje „lenkiškų žemų“ vientisumo. Tai yra vientisa ir kar-tu nei lenkiška, nei lietuviška, nei

KALBĖJOSI
TADEUSZAS TOMASZEWSKIS

Parodos	Vilniaus rotušė	iki 14 d. – paroda „Vytis: istorija ir dailė“	DRUSKININKAI	9 d. 18 val. Mažojoje salėje – Y. Reza „ATSIKTINIS ŽMOGUS“. Rež. – J. Vaitkus (teatras „Mens Publica“)
VILNIUS	Nacionalinė dailės galerija	Konstitucijos pr. 22	i 12 d. – Vaidoto Kvašio paroda	10 d. 18 val. – A. Gribojedovo „VARGAS DĖL PROTO“. Rež. – J. Vaitkus
		XX a. Lietuvos dailės ekspozicija	12 d. 18 val. – G. Gorino „JUOKDARYS BALAKIREVAS“. Rež. – A. Latėnas	
		nuo 5 d. – Birutės Žilytės kūrybos paroda		
		„Skaidri tamsa“		
Vilniaus paveikslų galerija	Savicko paveikslų galerija	Trakų g. 7	Galerija „Meno parkas“	Vilniaus teatras „Lélė“
		iki 14 d. – Augustino Savicko ir Savicko dailės mokyklos mokiniai tapybos paroda	Didžioji salė	
			6 d. 12 val. – J. Mačiukevičiaus „BITĖ MAJA“. Rež. ir dail. – V. Mazūras	
		Jono Meko vizualiųjų menų centras	7 d. 12 val. – S. Siudikos „PRINCESÉ IR KIAULIAGANYS“. Rež. – A. Mikutis	
		Gynėjų g. 14	Mažoji salė	
		nuo 5 d. – paroda „Laisvalaikis, sportas, kultūra“	4 d. 19 val. – „PASVYDO“ (A. Strazdo eilėraščių pamatymai suaugusiemis). Rež. ir dail. – A. Bagociūnaitė-Paukštienė	
		Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos parodų salė	6 d. 14 val. – „RAUDONKEPURE“. Rež. ir dail. – V. Mazūras	
		Šv. Jono g. 11	7 d. 14 val. – N. Indriūnaitės „MUZIKINĖ DĘŽUTĖ“ (pagal V. Odoevskio pasaką). Rež. ir dail. – J. Skuratova	
		iki 12 d. – plakatų paroda „Raidės iš miesto, žodžiai į miestą“	7 d. 13 val. – „KIŠKIŲ SUKILIMAS“ (pagal K. Binkio poemą). Scen. aut., rež. ir dail. – R. Driežis	
	Studija-galerija „D'Arijaus papuošalai“	Dominikonų g. 7/20	„Menų spaustuvė“	
		iki 10 d. – Natalie Levkovskos tapyba	5 d. 19 val. Juodojoje salėje – „TAIP“. Choreogr. – R. Gudavičiūtė, M. Stabačinskė	
	Vilniaus universiteto biblioteka	Vilniaus universiteto biblioteka	6 d. 12 val. Kišeninėje salėje – „AVINÉLIO KELIONĖ“. Rež. – S. Degutytė (VšĮ „Stalo teatras“)	
		Universiteto g. 3	6 d. 19 val. Kišeninėje salėje – C. Graužinio „VISKAS ARBA NIEKO“. Rež. – C. Graužinis (VšĮ „cezario grupė“, „Menų spaustuvė“)	
		Paroda „Veltui gyvena tas, kas niekam nenaudingas“	7 d. 19 val. Juodojoje salėje – N. Gogolio „PAMIÉLIO UŽRAŠAI“. Rež. – T. Jašinskas („Laisvasis teatras“)	
	„Juškų Gallery“	Barboros Radvilaitės g. 6 b	9 d. 19 val. Juodojoje salėje – „PREMJERA“. Choreogr. – S.T. Fröhwald, G. Ivanauskas	
		nuo 10 d. – Raimundo Sližio piešinių, akvarelių ir grafikos darbų paroda	10 d. 19 val. Kišeninėje salėje – „SUDIE, DERINTOJAU“. Rež. – N. Gedminas („Laisvasis teatras“)	
	Galerija „ARgenTum“	Galerija „ARgenTum“	Teatras „Utopia“	
		Latako g. 2	10 d. 19 val. „Menų spaustuvės“ Juodojoje salėje – „NO CONCERT“. Rež. – V. Bareikis	
		Paroda „Karštoji vitrina – akmeninės širdys“		
	VDA tekstilės galerija-dirbtuvė „Artifex“	VDA tekstilės galerija-dirbtuvė „Artifex“	Audronio Liugos produkcija	
		Gaono g. 1	6 d. 19 val. „Menų spaustuvės“ Juodojoje salėje – M. Duras „MUZIKA 2“. Aut. – P. Budrys, V. Kuodytė, A. Liuga	
		iki 13 d. – Linos Jonikės paroda „Žaidimai“		
	„Domus“ galerija	„Domus“ galerija	VGTU teatras-studija „Palėpė“	
		Lukšio g. 32	5 d. 19 val., 6 d. 16 ir 19 val. – „ATÉJAU IR IŠEINU“ (pagal M. Pocevičiaus eiles). Rež. – O. Kesminas	
		nuo 8 d. – menininkų paroda „Vyrams“		
	„Darios“ galerija	„Darios“ galerija	Raganiukės teatras	
		Žirmūnų g. 70	6 d. 12 val. – „PRINCESÉ IR NYKŠUKAS“	
		Ingos Dambrauskienės tapyba	6 d. 13 val., 14 d. 10 val. – „GERAS ŠUO FERDIS“	
	LDS galerija „Kairė-dešinė“	Lietuvos nacionalinė filharmonija	6 d. 16 val. – „BULVINĖ PASAKA“	
		Aušros Vartų g. 5	6 d. 17 val. – „RAUDONKEPURAITĖ“	
		Fryderyko Chopino 200-osioms gimimo metinėms skirta plakatų paroda	7 d. 12 val. – „KATINÉLIS IR GAIDELIS“	
	„Arkos“ galerija	Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras	KAUNAS	
		Naugarduko g. 10/2	Kauno valstybinis dramos teatras	
		Wieslavo Rosochos grafikos darbų paroda	5 d. 18 val. Ilgojoje salėje – T. de Fombelle „ŠVTURYS“. Rež. – G. Varnas.	
		„Nebulytis kinas“ („Margas paukštis“)	6 d. 12 val. Ilgojoje salėje – I. Paliulytės „ANDERSENO GATVĖ“. Rež. – I. Paliulytė	
	Galerija „Vartai“	Galerija „2W“	6 d. 18 val. Tavernos salėje – T. Guerra „KETVIRTOJI KEDĖ“. Rež. – R. Atkočiūnas	
		Pilių g. 8a	7 d. 15 val. Ilgojoje salėje – I. Paliulytės „LIŪDNAS DIEVAS“. Rež. – I. Paliulytė	
		Vilmanto Dambrausko, Raimundo Janulio ir Petro Raštiko paroda „Nemiga“	7 d. 19 val. Mažojoje scenoje – M. von Mayenburgo „BJAURUSIS SKALPELIOS PŪVISS“. Rež. – V. Malinauskas	
	Galerija „Akademija“	Vilniaus kolegijos Dizaino ir technologijų fakulteto meno galerija	10 d. 18 val. Ilgojoje salėje – A. Čechovo „PALATA“. Insc. aut. ir rež. – R. Kazlas	
		Gerosios Vilties g. 19		
		Valentino Antanavičiaus paroda „Asambliažai“		
	„Amatininkų klubas „Dvaro amatininkai“	Amatininkų klubas „Dvaro amatininkai“		
		Mykolo g. 12–1		
		Paroda „Dvaro amatai“		
	KAUNAS	PANEVĖŽYS		
	M. Žilinsko dailės galerija	Dailės galerija		
		Neprikalomybės a. 12	6 d. 12 val. – „RONJA PLĒŠIKO DUKTĖ“ (pagal A. Lindgren). Rež. – D. Jokubauskaitė	
		Viktoriaus Oranskio donavonai dailės dirbinių paroda	9 d. 18 val. – I. Menchellio „KAPINIŲ KLUBAS“. Rež. – A. Latėnas	
		nuo 9 d. – norvegų tapybos paroda	PUSKINAS	
	Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus	„Galerija XX“	6 d. 18 val. – „PRAKEIKTA MEILI“ (pagal P. Sanajevo apysa-ką „Palaidokite mane už grindjuostęs“). Rež. – A. Jankevičius	
		V. Putvininkio g. 55		
		Budistinių ritininių piešinių paroda		
			Lietuvos kinematografininkai gedi dėl rašytojo Juozo APUČIO mirties.	
			LIETUVOS KINEMATOGRAFININKŲ SĄJUNGA	

12 d. 18 val. <i>Tavernos salėje</i> – Š. Aleichemo „MENDELIO MILIJONAI“. Rež. – A. Pociūnas	Solistai A. Radzevičiutė (fortepijonas), A. Šochas (smuikas), A. Kmiliauskas (violinėlė), V. Oškinis (fleita), P. Čepulis (klarnetas), P. Kišūnas (tuba). Programoje F. Chopino, G. Faure, P. Čaikovskio, C.M. von Weberio, A. Dvoržáko kūriniai
Kauno muzikinis teatras	
5 d. 18 val. – F. Leháro „PAGANINIS“. Dir. – J. Geniušas	6 d. 18 val. – J. Kanderio, F. Ebbo, J. Masterroffo „KABARETAS“. Dir. – J. Geniušas
7 d. 12 val. – Z. Bružaitės „GRYBŲ KARAS IR TAIKA“. Dir. – V. Visockis	7 d. 18 val. – J. Strausso „ŠIKŠNOSPARNIS“. Dir. – J. Geniušas
11 d. 18 val. – G. Kuprevičiaus „KARALIENĖ BONA“. Dir. – V. Visockis	12 d. 18 val. – F. Leháro „GRAFAS LIUKSEMBURGAS“. Dir. – J. Geniušas
Kauno mažasis teatras	
5, 12 d. 19 val. – V. Balsio „ŽMOGUS MEDYJE“. Rež. – V. Balsys	9 d. 19 val. – „KATYIĘ, „. Rež. – V. Balsys
11, 13 d. 18 val. – A. Dilytės „LAUROS KOSMOSAS“. Rež. – A. Dilytė	7 d. 12 val. – „PASEKA APIE LIETAVUS LAŠELI“. Rež. – O. Žiugžda
Klaipėdos valstybinis lėlių teatras	
6 d. 12 val. – „UŽBURTO PILIES PASLAPTIS“. Rež. – O. Žiugžda	6 d. 14 val. – „MEŠKIUKO GIMTADIENIS“. Aut. ir rež. – R. Bartninkaitė
12 d. 19 val. – „VILNIUS“. Rež. – A. Žiugžda	7 d. 19 val. – „PASAKA APIE LIETAVUS LAŠELI“. Rež. – O. Žiugžda
Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras	
5, 9 d. 18.30 – R. Paulso „SESUO KERĘ“	6 d. 18.30 – klasikinės muzikos koncertas. Dir. – A. Viukulovas
12 d. 18.30 val. – G. Bizet „KARMEN“	7 d. 15 val. – J. Gaižausko „BURATINAS“
ŠIAULIAI	
Šiaulių dramos teatras	
5 d. 18 val. – H. Kunčiaus „00:45 PAGAL GOLDINGĄ“. Spektaklio aut. – A. Vidžiūnas	6 d. 18 val. – I. Turgenevo „INAMIS“. Rež. – A. Lebeliūnas (Klaipėdos dramos teatras)
7 d. 18 val. – R. Lamoureux „SRIUBINĘ“. Rež. – N. Mirončikaitė	Alytaus miesto teatro spektakliai
9 d. 12 val. – „MAUGLIS“. Rež. – A. Mažeika	9 d. 12 val. – „MAUGLIS“. Rež. – A. Mažeika
9 d. 18 val. – „HEROINAS“ (pagal M. Burges-są). Rež. – D. Kimantaitė	9 d. 18 val. – „HEROINAS“ (pagal M. Burges-są). Rež. – D. Kimantaitė
12 d. 18 val. – „KOVA“ (pagal F. Kafką). Rež. – P. Ignatavičius	12 d. 18 val. – „KOVA“ (pagal F. Kafką). Rež. – P. Ignatavičius
PANEVĖŽYS	
J. Militinio dramos teatras	
5 d. 18 val. – M. Zalytės „MARGARITA“. Rež. – A. Keleris	6 d. 18 val. – S. Šaltenio „DUOKIŠKIO BALADĖS“. Rež. – A. Pociūnas
7 d. 12 val. – W. Hauffo „MAŽASIS MUKAS“. Rež. – V. Mazūras	7 d. 18 val. – J. Poiret „BEPROTIŠKAS SAVAITGALIS“. Rež. – A. Keleris
7 d. 18 val. – J. Poiret „BEPROTIŠKAS SAVAITGALIS“. Rež. – A. Keleris	12 d. 18 val. – F. Goodrich, A. Hacketto „VISADA TAVO. ANNA FRANK“. Rež. – V. Jevsejevas
MARIJAMPOLĖ	
Dramos teatras	
11 d. 19 val. – festivalio „Muzika ir aš“ atrankinių turas-koncertas	
Koncertai	
Lietuvos nacionalinė filharmonija	
6 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , – Lietuvos kamerinis orkestras (meno vad., sol. ir dir. – S. Krylovas (smuikas, Italija). Programoje F. Mendelsohn-Bartholdy, P. Väisko, J. Haydno, N. Paganini kūriniai	7 d. 12 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , – visai šeimai. Nacionalinės M.K. Čiurlionio menu mokyklos moksleivių koncertas. Nacionalinės M.K. Čiurlionio menu mokyklos simfoninių orkestras (vad. ir dir. – M. Staškus). Dir. – K. Variakojis.
Lietuvos muzikos ir teatro akademija	
5 d. 18 val. – R. Mataitytės smuiko klasės studentų ir mokiniių koncertas. Dalyvauja LMTA studentai ir Nacionalinės M.K. Čiurlionio menu mokyklos mokiniai	9 d. 18 val. – LMTA Styginių instrumentų katedros studentai ir magistrantai:
V. Andriūnaitė, M. Augulytė, S. Buinevičiutė, I.M. Eidukonytė, A. Kasperovič, N. Ochrimento, H. Silvennoinen, K. Tumosa, E. Vanagaitė, V. Žukaitė. Dalyvauja pianistės: E. Andrejevaitė, N. Golubeva, A. Gorovora, K. Jaskytė, D. Stulgytė, I. Uss-Armonienė	V. Andriūnaitė, M. Augulytė, S. Buinevičiutė, I.M. Eidukonytė, A. Kasperovič, N. Ochrimento, H. Silvennoinen, K. Tumosa, E. Vanagaitė, V. Žukaitė. Dalyvauja pianistės: E. Andrejevaitė, N. Golubeva, A. Gorovora, K. Jaskytė, D. Stulgytė, I. Uss-Armonienė
Lietuvos muzikų rėmimo fondas	
9 d. 14 val. <i>Strėvininkų pensionato salėje</i> – Lietuvos Neprisklausomybės atkūrimo dienos minėjimas-koncertas. Programoje muzikologo V. Juodpusio žodis, patriotines lietuvių liaudies dainas atlikis operos solistas	10 d. 17 val. – koncertas „Tikime laisve“. Dalyvauja aktorė I. Paliulytė, kunigas G. Vitkus SI Lietuvos Jėzuitų provincijolas, jaunieji „Dainų dainelės“ bei tarptautinių konkursų laureatai

Bibliografinės žinios

GROŽINĖ LITERATŪRA

52 *Nostradamus pranašystės* : [romanas] / Mario Reading ; iš anglų kalbos vertė Ina Jakaitė. – Vilnius : Alma littera, 2010 (Kaunas : Spindulio sp.) – 380, [2] p. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-9955-38-550-9 (jr.) : [28 Lt 19 ct]

Baltoji vilkė : publicistika eilėmis / Lilijana Ablénaitė ; [ilustracijos autorės]. – Vilnius : Petro ofsetas, 2009 (Vilnius : Petro ofsetas). – 251, [1] p. : iliustr. – Tiražas [500] egz. – ISBN 978-609-420-036-6

Daumanto kalavijas : romanė / Milda Telksnytė, Vygaandas Račkaitis. – Vilnius : Petro ofsetas, 2009 (Vilnius : Petro ofsetas). – 142, [1] p. – Tiražas [700] egz. – ISBN 978-609-420-035-9

Florencijos keretoja : romanė / Salman Rushdie ; iš anglų kalbos vertė Danguolė Žalytė. – Vilnius : Alma littera, 2010 (Kaunas : Aušra). – 307, [2] p. – Tiražas 2200 egz. – ISBN 978-9955-38-541-7 (jr.) : [28 Lt 19 ct]

Gėris įsiūnija įsiōcio : fantastinė nuotykių apysaka / Virginijus Bielskis. – Jonava : Dobilo leidykla, 2010- .

D. 1: Gėriui pagimdyti. – 2010. – 127, [1] p. – Tiražas 100 egz. – ISBN 978-609-409-017-2 : [19 Lt]

Ikandin Niutono : mokslinės fantastikos romanė / Ken MacLeod ; iš anglų kalbos vertė Bronius Bružas. – Kaunas : Naujasis Eridanas, 2009 (Kaunas : Arx Baltica). – 300, [1] p. – (Pasaulinės fantastikos aukso fondas, ISSN 1822-6302 ; t. 468). – Tiražas [1500] egz. – ISBN 978-9955-10-140-6

Išstartys : novelių triptikas / Donatas Čepukas ; [grafika dailininkės Laimos Kriukeliėnės]. – Vilnius : Petro ofsetas, 2009 (Vilnius : Petro ofsetas). – 195, [1] p. : iliustr. – Tiražas [200] egz. – ISBN 978-609-420-040-3 (jr.)

Juodas Ménulis : fantastinis romanė / David Gemmell ; iš anglų kalbos vertė Vlada Baubonienė. – Kaunas : Naujasis Eridanas, 2009 (Kaunas : Arx Baltica). – 300, [1] p. – (Pasaulinės fantastikos aukso fondas, ISSN 1822-6302 ; t. 469). – Tiražas [1500] egz. – ISBN 978-9955-10-141-3

Kitas gyvenimas : romanė / Jodi Picoult ; iš anglų kalbos vertė Zita Marienė. – Vilnius : Alma littera, 2010 (Kaunas : Spindulio sp.). – 413, [1] p. – Tiražas 3500 egz. – ISBN 978-9955-38-543-1 (jr.) : [30 Lt 31 ct]

Piligrimas : [romanas] / Paulo Coelho ; iš portugalų kalbos vertė Validas V. Petruskas. – Vilnius : Vaga, 2010 (Vilnius : „Arx Baltica“ spaudos namai). – 238, [2] p. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-5-415-01946-5

Popiežė Joana : [romanas] / Donna Woolfolk Cross ; iš anglų kalbos vertė Julija Lapienytė. – 2-asis leid. – Vilnius : Alma littera, 2010 (Kaunas : Aušra). – 461, [2] p. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-9955-38-402-1 (jr.) : [28 Lt 19 ct]

Rudeninis laiškas : [eileraščiai] / Akvilė Žasinaite ; [ilustravo Veronika Dikčiuvienė]. – Anykščiai : Anykščių literatūrų klubas „Marčiupys“, 2009 (Vilnius : Biznio mašinų komp.). – 87, [4] p. : iliustr. – Tiražas 100 egz. – ISBN 978-9955-713-12-8 (jr.)

Sielonešė : [romanas] / Stephenie Meyer ; iš anglų kalbos vertė Rita Kaminskaitė. – Vilnius : Alma littera, 2010 (Kaunas : Spindulio sp.). – 683, [2] p. – Tiražas 5000 egz. – ISBN 978-9955-38-548-6 (jr.) : [32 Lt 42 ct]

Tavo vardą kaip malðą kartoju : [eileraščiai] / Eugenija Strazdienė. – Kaunas : [Adaksita], 2009 ([Kaunas] : Arx Baltica). – 78, [1] p. : iliustr. – Tiražas [300] egz. – ISBN 978-9955-631-22-4

Vėtry kalnas : [romanas] / Emily Brontë ; iš anglų kalbos vertė Česlovas Rimkus. – Vilnius : Alma littera, 2010 (Kaunas : Aušra). – 321, [2] p. – Tiražas 1700 egz. – ISBN 978-9955-38-425-0 (jr.) : [28 Lt 19 ct]

GROŽINĖ LITERATŪRA VAIKAMS

Bučinys : [apysaka] / Jacqueline Wilson ; iš anglų kalbos vertė Fortūnata Narvidaitė. – Vilnius : Alma littera, 2010 (Kaunas : Spindulio sp.). – 292, [2] p. : iliustr. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-9955-38-372-7 (jr.) : [18 Lt 36 ct]

Dangus grūvė : lietuvių liaudies pasaka / [dailininkė Alfreda Steponavičienė]. – [Kaunas] : LRS agentūra, [2009]. – 15, [1] p. : iliustr. – Tiražas [3000] egz. – ISBN 978-609-8033-07-6

Gediminas ir keturi seneliai : [pasaka] / Vytautas V. Landsbergis ; [dailininkas Jonas Landsbergis]. – Vilnius : Dominicus Lituanus, 2009 (Kaunas : Aušra). – 69, [1] p. : iliustr. – ISBN 978-9955-811-02-2

Magijos knyga : viskas, ką norėjote sužinoti apie Winx klubą / [parašė Gabriella Santini] ; iš italių kalbos vertė Simona Kaziuonytė. – Vilnius : Alma littera, 2010 (Kaunas : Spindulio sp.). – 209, [5] p. : iliustr. – Aut. nurodyta kn. metr. – Virš. virš. antr. Winx Club. – Tiražas 3000 egz. – ISBN 978-9955-38-516-5 (jr.) : [23 Lt 24 ct]

Miško pasakos : [eileraščiai vaikams] / Nijolė Morkūnaitė ; [ilustravo Neringa Jakaitienė]. – Vilnius : Petro ofsetas, 2010 (Vilnius : Petro ofsetas). – 24, [1] p. : išv. virš. : iliustr. – Tiražas [2000] egz. – ISBN 978-609-420-044-1

Sidabrinis žirgas : apysaka / Lene Kaaberbol ; iš anglų kalbos vertė Dalia Zaikauskienė. – Vilnius : Alma littera, 2010 (Kaunas : Spindulio sp.). – 396, [3] p. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-9955-38-246-1 (jr.) : [23 Lt 24 ct]

Sigutė : [lietuvių liaudies pasaka / sudarytojas Valdas Sasnauskas ; dailininkė Sigita Mamaitytė]. – [Kaunas] : LRS agentūra, [2009]. – 16, [1] p. : iliustr. – Tiražas [3000] egz. – ISBN 978-609-8033-11-3

**PARENGĖ ALDONA BARODICAITĖ. REDAGAVO GRAŽINA KUBILIENĖ.
LIETUVOS NAC. M. MAŽYDO B-KA. BIBLIOGRAFIJOS IR KNYGOTYROS CENTRAS**

